

בנק אגוד לישראל בע"מ

דוח מפורט על סיכונים –

גילוי לפי נדבך 3

ומידע נוסף על סיכונים

ליום 31 במרס 2021

בנק אגוד
UNION BANK

	תוכן עינינים
4	רקע
4	עיקרון הגילוי
4	מסגרת הוראות רגולטוריות
4	מידע צופה פני העתיד
6	תחולת היישום
7	יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)
10	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים
13	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
14	הרכב ההון
14	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
18	הלימות ההון
18	תכנון ההון ויעדי ההון
21	יחס המינוף
21	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
22	יחס המינוף (LR2)
23	סיכון אשראי
23	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
27	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
28	שינויים במלאי החובות הפגומים (CR2)
28	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)
36	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)
37	שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)
38	סיכון אשראי בגישה הסטנדרטית
40	סיכון אשראי של צד נגדי
40	גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)
40	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
40	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
40	חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR8, CCR3)
41	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
41	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
42	סיכון שוק
42	ניהול סיכון השוק (MRA)
42	סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)
44	סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
44	סיכון מניות
45	סיכון נזילות
45	ניהול סיכון הנזילות
45	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
46	גילויים נוספים בגין יחס כיסוי הנזילות (LIQA)
47	התפתחויות מהותיות בחשיפת התאגיד הבנקאי לסיכונים נזילות
48	סיכון תפעולי
48	ניהול הסיכונים התפעוליים
48	מערכות המידע והמחשוב של הבנק
49	ניהול סיכון סייבר ואבטחת מידע
50	המשכיות עסקית – היערכות למצבי חרום
51	סיכונים אחרים
51	סיכון ציות
51	סיכון משפטי
51	סיכון מוניטין
51	סיכון אסטרטגי
52	סיכון סביבתי

רשימת טבלאות

7	טבלה 1: יחסים פיקוחים עיקריים (KM1)
13	טבלה 2: סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
16	טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון (CC1)
19	טבלה 4: ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של הבנק ליום 31 במרס 2021:
21	טבלה 5: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
22	טבלה 6: יחס המינוף (LR2)
27	טבלה 7: איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
29	טבלה 8: אשראי לציבור, מאזני – התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים
29	טבלה 9: אשראי חוץ מאזני – ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים
29	טבלה 10: התפתחות ביתרות הפיקדונות
30	טבלה 11: סיכון אשראי לפי ענפי משק – מאוחד
32	טבלה 12: חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
33	טבלה 13: תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי
33	טבלה 14: חובות אשר בוצעה לגביהם דחיית תשלומים במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה, ואשר לא סווגו כחובות בארגון מחדש של חוב בעייתי
34	טבלה 15: אשראי בערבות מדינה שניתן לעסקים להתמודדות עם משבר נגיף הקורונה ליום 31 במרס 2021
37	טבלה 16: שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3)
38	טבלה 17: הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
40	טבלה 18: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
40	טבלה 19: הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
42	טבלה 20: סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
43	טבלה 21: ריכוז מגבלות סיכון השוק הכוללות והחשיפה בפועל במיליוני ש"ח
45	טבלה 22: יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
46	טבלה 23: יחס כיסוי נזילות – גילויים נוספים (LIQA)

בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן "הבנק") נוסד בשנת 1951. הבנק הוא תאגיד בנקאי בעל רישיון בנק לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981. בעל המניות העיקרי בבנק למועד פרסום הדוחות הכספיים (31 במרס 2021):

בנק מזרחי טפחות בע"מ 100%

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" וכן ביאור 32 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020, בהקשר של רכישת כל מניות הבנק על ידי בנק מזרחי טפחות ביום 30 בספטמבר, 2020 והתקשרות בעסקה למכירת פעילות האשראי ליהלומים של הבנק לקבוצת פיננסולה בד בבד עם השלמת רכישת הבנק, ואירועים נוספים בקשר עם הודעות אלה, כמו גם סיכונים הנובעים מתהליך מימוש המיזוג ותהליכי הסבת לקוחות מבנק אגוד לבנק מזרחי טפחות.

עיקרון הגילוי

הדוח המפורט על הסיכונים כולל מידע כמותי מפורט ומידע איכותי על סקירת הסיכונים ואופן ניהולם. הדוח כולל דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל, כפי המפורט בנדבך 3 להוראות (להלן: "נדבך 3"), ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (להלן: "FSF") ודרישות גילוי שפורסמו על ידי צוות משימה לשיפור הגילוי (להלן: "EDTF") שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (להלן: "FSB") לשיפור הגילוי על הסיכונים בתאגידים בנקאיים. בנוסף, במסגרת הגילוי נכללו דרישות גילוי נוספות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

מסגרת הוראות רגולטוריות

הבנק מפוקח על ידי המפקח על הבנקים, אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון של הבנק.

החל מיום 1 בינואר 2014 הבנק מיישם את הוראות המדידה והלימות ההון המבוססות על הוראות באזל 3 (להלן: "באזל 3"), כפי שפורסמו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות באזל 3 מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכונים האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
 - נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכונים סליקה ועוד) ובמקביל קיים תהליך סקירה המבוצע על ידי הפיקוח על הבנקים (SREP).
 - נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.
- בנוסף, הבנק מיישם בדוח זה דרישות גילוי המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי צוות EDTF ודרישות נוספות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים.

מידע צופה פני העתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח על הסיכונים, שאינו מתייחס לעובדות ההיסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות ובעיקר התפתחויות המשבר הפיננסי העולמי ואי הוודאות הכרוכה בהשלכותיו, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, התנהגות המתחרים ושינויים ספציפיים שיפורטו להלן.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "צפי", "אמור", "חזוי", להערכת הבנק, בכוונת הבנק, "תחזית", "תכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצון", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות" "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. השימוש בביטויים צופי עתיד אלו, כרוך בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהוא מבוסס על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים לא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי. המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר על תחזיות לעתיד בנושאים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ועל תכניות העבודה ותקציב הבנק לשנת 2021. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הנכלל בדוחות אלה, לרבות בגין השפעת נסיבות או אירועים שיקרו לאחר פרסום הדוחות על מידע כאמור.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" וביאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2021, בהקשר של רכישת כל מניות הבנק על ידי בנק מזרחי טפחות ביום 31 בדצמבר 2020 והתקשרות בעסקה למכירת פעילות האשראי ליהלומים של הבנק לקבוצת פנינסולה בד בבד עם השלמת רכישת הבנק, ואירועים נוספים בקשר עם הודעות אלה, כמו גם סיכונים הנובעים מתהליך מימוש המיזוג ותהליכי הסבת לקוחות מבנק אגוד לבנק מזרחי טפחות.

בנק אגוד לישראל בע"מ אינו מחזיק בחברות בנות בנקאיות, לאור זאת הדרישות של הפיקוח על הבנקים, לרבות הוראות באזל 3, מיושמות ברמה מאוחדת בלבד.

ככלל, דרישות ההון של הבנק מבוססות על הדוחות הכספיים המאוחדים שלו, הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

על פי כללי החשבונאות המקובלים, חברות בנות הנשלטות במישרין או בעקיפין על-ידי הבנק מאוחדות בדוחות הכספיים, בעוד שלמטרות פיקוח על הון, חלים לעתים כללי איחוד שונים. יחד עם זאת, ליום 31 בדצמבר 2020, לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת הגילוי בדוח זה מוצג על בסיס מאוחד בלבד ומבוסס על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים של הבנק, ובהתאמות המתחייבות מיישום הוראות באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות).

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה. לפרטים נוספים בדבר חברות מוחזקות עיקריות של הבנק ראה ביאור 14 בדוחות הכספיים לשנת 2020 ומידע נוסף בפרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2021.

יצוין, כי מתכונת הגילוי של דוח זה הותאמה לדרישות הוראות הדיווח לציבור 651 – "דרישות הגילוי של נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים".

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

גילוי על פי נדבך 3

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה 1: יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

ה	ד	ג	ב	א	על בסיס מאוחד, ליום:	
31.3.2020	30.6.2020	30.9.2020	31.12.2020	31.3.2021		
במליוני ש"ח						
					הון זמין	
2,430	2,516	2,420	3,047	3,168	הון עצמי רוברד 1 ¹	1
2,336	2,432	2,345	2,980	3,110	הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר	א1
2,430	2,516	2,420	3,047	3,168	הון רוברד 1 ¹	2
2,336	2,432	2,345	2,980	3,110	הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר	א2
3,241	3,331	3,213	3,832	3,935	הון כולל 1 ¹	3
3,124	3,225	3,137	3,764	3,877	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר	א3
במליוני ש"ח						
					נכסי סיכון משוקללים	
24,421	24,310	24,165	23,610	22,605	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)	4
					באחוזים	
					יחסי הלימות הון	
9.95%	10.35%	10.01%	12.91%	14.01%	יחס הון עצמי רוברד 1	5
9.57%	10.00%	9.70%	12.63%	13.75%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר	א5
9.95%	10.35%	10.01%	12.91%	14.01%	יחס הון רוברד 1	6
9.57%	10.00%	9.70%	12.63%	13.75%	יחס הון רוברד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר	א6
13.27%	13.70%	13.30%	16.23%	17.41%	יחס הון כולל	7
12.79%	13.27%	12.98%	15.94%	17.15%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר	א7
8.41%	8.41%	8.42%	8.44%	8.39%	יחס הון עצמי רוברד 1 הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ²	א11
1.54%	1.94%	1.59%	4.47%	5.62%	יחס הון עצמי רוברד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי המפקח על הבנקים	א12
במליוני ש"ח						
					יחס המינוף	
46,083	47,087	48,076	49,803	50,175	סך החשיפות (במליוני ש"ח)	13
5.27%	5.34%	5.03%	6.12%	6.31%	יחס המינוף (באחוזים)	14
5.07%	5.16%	4.88%	5.98%	6.20%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)	א14
במליוני ש"ח						
					יחס כיסוי נזילות	
10,980	13,074	14,535	15,328	17,723	סך הכל נכסים מזילים באיכות גבוהה	15
8,021	8,821	9,811	9,518	9,933	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	16

טבלה 1: יחסים פיקוחים עיקריים (KM1)

ה	ד	ג	ב	א	
31.3.2020	30.6.2020	30.9.2020	31.12.2020	31.3.2021	על בסיס מאוחד, ליום:
137%	148%	148%	161%	178%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים) ³

- (1) נתונים בכל הקשור ליחס הלימות ההון ויחס המינוף כוללים התאמות בגין תכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מיום ה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית התייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון.
- (2) ככלל יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9% ו 12.5% בהתאמה. ליחסים אלה נוספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. עם זאת, בהתאם להוראות השעה בדבר התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה, החל מחודש מרס 2020 יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 8% ו 11.5% בהתאמה, וכן לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% על ההלוואות לדיור שאושרו החל מתחילת תוקפה של הוראת השעה (19 במרס 2020) ועד תום תוקף ההוראה. למועד פרסום הדוחות הוראת השעה חלה עד ליום 30 בספטמבר 2021. לאור האמור לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש למועד הדיווח הינם 8.39%-ו 11.89%, בהתאמה.
- (3) יחס כיסוי הנזילות מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח. לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראה בהמשך דוח זה וכן בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)

גילוי על פי EDTF

פעילותו העסקית של הבנק כרוכה בסיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכונים נזילות, סיכונים תפעוליים ובכללם סיכונים משפטיים, סיכונים ציות וכן סיכונים מוניטין, סיכונים אסטרטגיים וכן סיכונים הנובעים מתהליכים שיבוצעו במסגרת תהליך המיזוג ותהליכי הסבת לקוחות מבנק אגוד לבנק מזרחי.

מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק מכוונת לעמידה ביעדים האסטרטגיים והעסקיים שנקבעו, כל אלו, תוך הטמעת תרבות ניהול הסיכונים ובקרתם. מדיניות ניהול הסיכונים מסייעת לבנק לממש את יעדיו אלה, תוך הגדרת סוגי הסיכונים והיקפם, ועמידה בתיאבון וסיבולת הסיכון שנקבעו על ידי הדירקטוריון. לצורך זה מופעלים מערכות דיווח ומנגנוני פיקוח ובקרה מתאימים.

לפירוט אודות מטרות ומדיניות ניהול הסיכונים בסיכונים השונים, ראה פרקים סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וסיכון מניות.

הערכת הבנק בדבר השפעת גורמי סיכון

שנת 2020 התאפיינה בהתפשטות נגיף הקורונה אשר הובילה למשבר כלכלי עולמי שלווה בחוסר וודאות משמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו. הפעולות אשר ננקטו בישראל ובעולם להתמודדות עם המגפה (כגון הסדרי סגר וריחוק חברתי), יצרו פגיעה משמעותית בפעילות העסקית בארץ ובעולם המקיפה את מרבית ענפי המשק והביאו להתכווצות בפעילות המשק בישראל, אליו חשופה פעילות הבנק והשליכו על עסקי הבנק, תוצאותיו הכספיות ורווחיותו במהלך שנת 2020 ויתכן שגם בשנת 2021, זאת בין היתר בשל עליה בסיכון האשראי ופוטנציאל לקשיי נזילות של לווים (בעיקר בגין עלייה בשיעורי האבטלה וההאטה בפעילות הכלכלית), שיכולים להוביל לגידול בהוצאות להפסדי אשראי ולקיטון בהכנסות הבנק.

למרות החזרה לשגרה והירידה בתחלואה, הבנק אינו יכול לאמוד באופן מלא את המשך ההשפעה העתידית של מגיפת הקורונה והיקפה, התלויה בין היתר, בהתקדמות מבצע החיסונים בארץ ובצעדים שינקטו על ידי ממשלות ורגולטורים להתמודדות איתה, בהתפתחויות בשווקים ובהיקף השפעות כל אלו על הפעילות המשקית, לגביה קיים עדיין בשלב זה חוסר ודאות.

הבנק דואג לבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק ובסיכון האשראי של הלווים ומקפיד על ניהול סיכונים שוטף והדוק וניטור מוקדי הסיכון בתיק האשראי תוך מעקב אחר לקוחות שהוגדרו בסיכון ו/או מושפעים מהמשבר.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים בהתאם לדרישת הפיקוח על הבנקים.

במהלך שנת 2020 הבנק ביצע החמרה בהערכת גורמי הסיכון העיקריים אשר הושפעו מהמשבר כאמור. בהערכת גורמי הסיכון לרבעון הראשון לשנת 2021 הבנק ביצע החמרה בהערכת רמת הסיכון המשפטי עקב סיכונים המתפתחים מתהליך המיזוג, הכולל הסבת חשבונות לקוחות. לטבלת הערכת גורמי הסיכון בבנק ראה בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2021.

הממשל התאגידי בתהליך ניהול הסיכונים בבנק

גילוי על פי EDTF

תהליכי ניהול הסיכונים והלימות ההון בבנק מוסדרים ומפוקחים באמצעות הדירקטוריון וועדותיו, מנכ"לית הבנק וההנהלה, ועדות ההנהלה, האגפים העסקיים יוצרי הסיכון, אגף בקרות וניהול סיכונים, אגף כספים, האגף ליעוץ משפטי, אגף משאבים והביקורת הפנימית.

לפירוט שלושת קווי ההגנה שהוגדרו במסגרת הניהול, הפיקוח והבקרה על חשיפות הבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

המבנה הארגוני של הבנק

לתרשים המתאר את המבנה הארגוני של הבנק לרבות אופן יישום הממשל התאגידי בתהליך ניהול הסיכונים בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

לתרשים המתאר את המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים לרבות פירוט שלושת קווי ההגנה שהוגדרו במסגרת הניהול, הפיקוח והבקרה על חשיפות הבנק, כן לפרטים אודות תרבות ניהול הסיכונים בבנק, קביעת תיאבון סיכון והפעלת מבחני קיצון בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

לעניין גישת הבנק לניהול סיכונים ותרבות ניהול הסיכונים המיושמת בבנק, לנוכח התפשטות הקורונה, הבנק נקט בשורה של תהליכים ואמצעים בהתאם לדרישת הרשויות במסגרת זו, לרבות שמירה על בטיחות ובריאות העובדים, מעבר לעבודה מרחוק והתמקדות במתן פתרונות דיגיטליים התומכים בהמשך פעילות לקוחות הבנק ועובדיו. הבנק יישם בעת משבר הקורונה את תרבות ניהול הסיכונים בדומה למצב שגרה, עם ההתאמות הנדרשות, לרבות בהתאם להקלות בנק ישראל.

חברי ההנהלה ונושאי משרה בכירה

לא חלו שינויים בהרכב חברי ההנהלה ונושאי משרה לעומת המתואר בדוח השנתי לשנת 2020, למעט המתואר להלן: ביום 31 במרץ 2021 סיימה הגב' חדזה פדלון כהונתה כמבקרת הפנימית הראשית של הבנק והחל מיום 1 באפריל 2021 החלה הגב' גלית יזר (המבקרת הפנימית הראשית של בנק מזרחי טפחות בע"מ) לכהן כמבקרת הפנימית הראשית בבנק אגוד, למשך התקופה בה יפעל הבנק כחברת בת של בנק מזרחי טפחות ועד למיזוגו בפועל עם ולתוך בנק מזרחי טפחות. הגב' חדזה פדלון ממשיכה לכהן כמבקרת הפנימית של חברות הבנות של הבנק.

הסיכונים המובילים והמתפתחים מהותיים

פעילותו העסקית של הבנק כרוכה כאמור בסיכונים: סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים (לרבות סיכוני IT, סייבר ואבטחת מידע, סיכונים משפטיים וסיכוני ציוד), סיכוני מוניטין, סיכונים אסטרטגיים, וכן סיכונים הנבעים מתהליך מימוש המיזוג ותהליכי הסבת לקוחות מבנק אגוד לבנק מזרחי טפחות.

בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים בבנק מבוצע כאמור מעקב הדוק אחר כלל הסיכונים אליהם חשוף הבנק, כמפורט במסמך זה.

בנוסף הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלים או עשויים להשפיע על הבנק ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים עשויים לחשוף את הבנק לסיכונים משמעותיים. יצוין כי בתחילת חודש מאי החלה הסלמה ביטחונית בישראל על רקע אירועי אלימות בירושלים. נכון למועד פרסום הדוחות כספיים אלה, לא ניתן לאמוד השלכות הסלמה זו על פעילות המשק ככל שזו תימשך.

להלן יפורטו סיכונים פרטניים מהותיים שהינם סיכונים מובילים ומתפתחים אשר הבנק מזהה ונערך לניטורם, הפחתתם וניהולם:

התפשטות נגיף הקורונה

נוכח התפשטות וירוס הקורונה ברבעון ראשון של שנת 2020 למדינות רבות בעולם, כולל ישראל, והכרזת מגיפת וירוס הקורונה כמגיפה עולמית, ננקטו על ידי ממשלות בעולם ועל ידי ממשלת ישראל צעדי התגוננות שונים, הכוללים, בין היתר, השבתה של חלקים נרחבים מהמשק, הגבלות על הפעלת עסקים וכן מדיניות של סגרים.

מתחילת המשבר בנק ישראל וממשלת ישראל, בדומה לבנקים מרכזיים וממשלות בעולם המשיכו בתכניות המוניטאריות והפיסקליות המרחיבות במטרה לתמוך בכלכלה ולסייע לחזרה הדרגתית לשגרה של המשק.

בשלושת הרבעונים האחרונים של שנת 2020 וברבעון ראשון של שנת 2021, התאפיין המסחר בבורסות העולם ובישראל במגמה של עליות שערים במדדי המניות המובילים, לצד תנודתיות רבה על רקע החשש להתגברות מגיפת הקורונה מחד והציפיות לריסון המגיפה בשל מציאת חיסון לנגיף הקורונה מאידך.

אירועים אלה הביאו להתכווצות בפעילות המשק בישראל, אליו חשופה פעילות הבנק והשליכו על עסקי הבנק, תוצאותיו הכספיות ורווחיותו במהלך שנת 2020. זאת בין היתר בשל עליה בסיכון האשראי ופוטנציאל לקשיי נזילות של לווים, שיכולים להוביל לגידול בהוצאות להפסדי אשראי ולקיטון בהכנסות הבנק.

במהלך חודש פברואר 2021, על רקע סימנים להתמתנות בקצב התפשטות הנגיף וכן תהליך ההתחסנות המואץ של האוכלוסייה, החליטה ממשלת ישראל על יציאה מהסגר השלישי במתווה מדורג על מנת לאפשר חזרה לשגרה של המשק.

על רקע תהליך ההתחסנות המואץ והמגמה הנמשכת של ירידה בתחלואה, לצד תהליך החזרה לשגרה של המשק, חל שיפור בפרמטרים המאקרו כלכליים והתחזיות הן כי פעילות המשק בישראל תשוב לצמוח בשנת 2021.

למרות החזרה לשגרה והירידה בתחלואה, הבנק אינו יכול לאמוד באופן מלא את המשך ההשפעה העתידית של מגיפת הקורונה והיקפה, התלויה בין היתר, בהתקדמות מבצע החיסונים בארץ וצעדים שינקטו על ידי ממשלות ורגולטורים להתמודדות איתה, בהתפתחויות בשווקים ובהיקף השפעות כל אלו על הפעילות המשקית, לגביה עדיין קיים בשלב זה חוסר ודאות.

הבנק נקט וערוך לנקוט צעדים, ככל שידרש, להתמודדות עם השלכות מגיפת הקורונה על מנת לאפשר המשך פעילותו התקינה, בהתאם לעקרונות תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק ולנדרש על פי הוראות והנחיות של הרגולטורים השונים, מתוך מטרה לשמור על ביטחון עובדיו ולהבטיח המשכיות השירות לציבור לקוחותיו.

החל מחודש מרס 2021, בעקבות הירידה בתחלואה ועדכון הנחיות משרד הבריאות, בוטלה העבודה בקפסולות ובגישה מרחוק והבנק חזר לפעול בשגרה.

כמו כן הבנק נוקט בצעדים לצמצום הסיכונים לרבות סיכוני אשראי אשר נובעים מהשלכות מגיפת הקורונה. לפירוט ראה פרק "סקירת הסיכונים".

האמור בדיווח זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח 1968-אשר מבוסס, בין היתר, על הערכות ואומדנים של הבנק נכון למועד דיווח זה. אלו, עשויים להשתנות מעת לעת, אינם בשליטת הבנק, וקיים חוסר ודאות ביחס להשלכותיהם על שוקי ההון והכלכלה בישראל ובעולם.

הבנק עוקב אחר המשך השלכות של השפעות מגיפת הקורונה על הסיכונים השונים הקשורים בפעילות הבנק ונערך בהתאם להתפתחויות.

מיזוג הבנק עם בנק מזרחי טפחות

לעניין רכישת כל מניות הבנק על ידי בנק מזרחי טפחות ביום 30 בספטמבר, 2020 והתקשרות בעסקה למכירת פעילות האשראי ליהלומים של הבנק לקבוצת פנינסולה בד בבד עם השלמת רכישת הבנק, ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021, וכן ביאור 16 בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 במרס 2021.

לעניין החלטת הדירקטוריון מיום 31 בדצמבר 2020 בדבר יעדי הלימות ההון ויעד יחס המינוף שנקבעו לבנק על ידי הפיקוח על הבנקים, במענה לפניה לפיקוח בבקשה להקלות אגב מיזוג הבנק לבנק מזרחי טפחות, ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021. לפרטים נוספים לגבי יעדי הלימות ההון של הבנק ראה

פרק "הון והלימות ההון" בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021. לעניין סכסוך עבודה פתוח שעליו הכריזו ועדי העובדים בשנת 2017 על רקע מיזוג הבנק, ולעניין חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בין הבנק, כרמל אגוד למשכנתאות והשקעות בע"מ ("להלן: "כרמל"), ולבלוב סוכנות לביטוח (1993) בע"מ ("להלן: "לבלוב"), חברות בנות של הבנק, לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה/ הסתדרות המעו"ף/ חטיבת עובדי הבנקים וחברות האשראי, וועד עובדי אגוד וארגון המנהלים ומורשי החתימה בבנק אגוד, שהסדיר את תנאי הפרישה של העובדים הקבועים בבנק, עובדים מסוימים בניסיון העומדים בתנאי ההסכם ועובדים מסוימים נוספים של כרמל ושל לבלוב בעקבות מיזוג בנק אגוד עם ולתוך בנק מזרחי טפחות ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021, וכן ביאור 16 בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 במרס 2021.

בשבועות הקרובים יחל משא ומתן להסדרת תנאי קליטת העובדים בבנק מזרחי טפחות. ביום 11 באפריל 2021, נחתם הסכם להסדרת קליטה עתידית של עובדי אגוד מערכות לחט"ל. לעניין התפתחויות ביחסי עבודה בבנק ראה גם ביאור 16 בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 במרס 2021.

במהלך תהליך הפרישה יידרש הבנק לניהול המשאב האנושי ולתהליכי בקרה נוספים על מנת להתאים את כוח האדם הנדרש לתהליכי המיזוג.

לעניין תכנית הפרישה – מתווה ותנאים, ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021, וכן ביאור 9 בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 במרס 2021.

מיקור חוץ

לפירוט בדבר התקשרות הבנק מיום 12 במאי 2020 עם בנק לאומי בתוספת להסכם המחשוב והתפעול בנוגע למתן שירותי מחשוב ותפעול, ראה ביאור 10(ב-5) בדוחות הכספיים ליום ה-31 במרס 2021.

הסיכון האסטרטגי

עקב רכישת הבנק על-ידי בנק מזרחי טפחות, הוסרה אי הוודאות לגבי עתידו של הבנק והסיכון האסטרטגי של הבנק פחת. יצוין כי רמת הסיכון האסטרטגי הנוכחית מגלמת, בין היתר, את הסיכון בגין המשך הפעילות העסקית התקינה של הבנק עד להשלמת תהליך המיזוג במלואו. הבנק פועל לחיזוק תהליכי בקרה והמשכיות עסקית של הבנק ונערך לפעול בהתאם לתכניות העבודה שגובשו, תוך התחשבות בתהליך המיזוג והאסטרטגיה של בנק מזרחי טפחות.

לאור הארכת הסכם המחשוב עם בנק לאומי, לפחות עד ליום 31 בדצמבר 2022 אי הוודאות שהיתה כרוכה במציאת פתרון להמשך קבלת שירותי מחשוב מלאומי – הוסרה.

כחלק מהצעדים של הפיקוח על הבנקים להתמודדות עם משבר הקורונה, ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת השעה)" אשר לפיו נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 8% (לעומת 9% לפני השינוי), וביחס הון כולל מזערי של 11.5% (לעומת 12.5% לפני השינוי). דרישות הון אלה יהיו בתוקף למשך שישה חודשים ורשאית המפקחת, באישור הנגיד, להאריך את תוקף הוראת השעה בשישה חודשים נוספים. ביום 16 בספטמבר 2020 וביום 22 במרס 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכונים להארכת תוקף הוראת השעה עד ליום 30 בספטמבר 2021, כאשר לעניין הפחתת דרישות הון נקבע כי ההקלה תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף ההוראה ובלבד שיחסי הון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי הון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי הון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מבניהם. עם זאת, במסגרת החוזר נקבע כי הפחתה ביחסי הון של עד 0.3 נקודות האחוז בתקופת ששת החודשים מתום תוקף ההוראה לא תחשב כחריגה מהאמור.

לאור זאת, ובהתאם להוראת השעה, החליט דירקטוריון הבנק ביום 30 באפריל 2020 לעדכן את יעדי הלימות ההון של הבנק כך שיחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.3% (חלף 10.3%). בהתאם למכתב מהפיקוח על הבנקים ובו מענה לבקשה להקלות אגב תהליך המיזוג כאמור, נקבעו לבנק יעדי הון רובד 1 והון כולל 9.3% ו-12.3% בהתאמה ויעדי יחס מינוף של 4.5%. בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 31 בדצמבר 2020, הבנק שומר שוליים נאותים ליחסים שנקבעו.

סיכון טכנולוגיות המידע והסייבר

התפתחות והחדשנות הטכנולוגית משפיעות על האופן בו בנקים מנהלים את עסקיהם ועל האופן בו הם מתקשרים עם לקוחות, ספקים ושותפים. קצב השינויים המהיר, החדשנות, קישור של מערכות מידע ותיקות של התאגיד הבנקאי לתשתיות מחשוב מודרניות ופתוחות, כמו גם התלות הגוברת בשירותי מחשוב המסופקים על ידי צדדים שלישיים, יוצרים כר נרחב להיווצרות חולשות במערכי ההגנה של התאגיד הבנקאי. מנגד חל גידול בעוצמת איומי סייבר ואבטחת מידע, מבחינת היקפם, גורמי האיום תחום זמינות כלי התקיפה. זהו הסיכון הלא פיננסי המהותי ביותר אליו חשופים הבנקים. תקיפת סייבר על מערכות IT ואתרי הבנק, עלולה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות, לגרום עיכוב במתן שירות, לגרום לגניבת נתוני הלקוחות, כמו גם לפגיעה אפשרית בהם ופגיעה במוניטין הבנק ובאמון הציבור ביחס ליכולתו לנהל את נכסי הלקוחות באופן נאות, ולייצר חשיפות משפטיות. איומי הסייבר מתאפיינים, בין היתר, בהתפתחות שוטפת, בתחום ובמרכבות של ההתקפות על מערכות מחשוב, בהעצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי בזיהוי התקפות אלו והגורמים המבצעים את התקיפות. בשנים האחרונות חל גידול במספר ובעוצמת ניסיונות תקיפה מסוגים שונים, ובכלל זה התקפות סייבר על מערכות מידע של ארגונים עסקיים, ארגונים פיננסיים ואחרים, שנועדו להשיג גישה לא מורשית למערכות ממוחשבות על מנת לבצע שימוש שלא כדין בנכסים או במידע רגיש, חבלה במידע או שיבושים בפעילות ועוד. על כן, הבנק נדרש לתת דגש מיוחד ולנקוט בצעדים הדרושים לצורך ניהול אפקטיבי של הגנת הסייבר ואבטחת המידע (להלן "הגנת הסייבר") תוך התאמה לדינאמיות של תחום זה. יתרה מכך, מיקור חוץ של מערכות הליבה בלאומי חושף את הבנק גם לסיכונים הסייבר בלאומי ולאטגריים ייחודיים בתחום הגנת הסייבר בהערכות השוטפת וביצירת ממשקי עבודה מתאימים.

בנושא התגברות סיכונים סייבר בדגש על העבודה מרחוק עקב משבר הקורונה, ראה התיחסות בפרק ניהול הסיכונים התפעוליים בהמשך דוח זה.

סיכונים נוספים

- במסגרת תהליכי ניהול הסיכון ההתנהגותי (conduct risk), הבנק מנהל את עסקיו תוך הקפדה על דרישות הדין וערכי ההגיונות, בין היתר במסגרת התנהלותו היומיומית מול לקוחותיו ובכלל זה תוך בחינת התאמת ההצעות הניתנות להם לצרכיהם וכן, בסיוע בקבלת החלטות נבונות כלוויים ובקידום האינטרסים שלהם בתהליך זה.

- במסגרת טיפולו השוטף בסיכונים הציות, נוקט הבנק בצעדים למזעור סיכונים חוצי גבולות וסיכונים הנובעים מחקיקת ה-FATCA וה-CRS, בפעילותו מול לקוחותיו בעלי תושבות מס זרה, לרבות סיכונים הנובעים מאי-ציות לחוקי המס בישראל. בהתאם לתקן ה-CRS (בתוקף מינואר 2019), נדרש הבנק לבדוק, לזהות ולדווח אודות חשבונות פיננסיים של תושבים זרים בעלי תושבות מס שאינה ארה"ב. במסגרת התקנות נדרש הבנק לדווח רטרואקטיבית לגבי השנים 2017 ו-2018 (עד ל-23 ביוני 2019 ו-8 בספטמבר 2019, בהתאמה). דיווח זה נעשה על סמך הצהרות שהתקבלו בעבר מהלקוחות ביום 23 ביוני 2019 העביר הבנק את הדיווח בגין שנת 2017 וביום 8 בספטמבר 2019 את הדיווח בגין שנת 2018 לרשות המיסים בישראל, במסגרתם דווחו כ-4,000 חשבונות.

בחודש פברואר 2020 נשלחו כ-1,000 מכתבים ללקוחות, שלא דווחו בשנתיים האחרונות, ואשר נדרש לדווח עליהם במסגרת הדיווח לשנת 2019, במהלך ספטמבר 2020. (יובהר כי בהתאם לתקנות נדרש לשלוח מכתבים ללקוחות אחת לשנתיים, לכן לקוחות שקיבלו מכתב בגין הדיווח לשנת 2018, לא נדרשים לקבל מכתב יידוע נוסף השנה). ביום 6.9.2020 הועבר דיווח לרשות המיסים אודות הלקוחות, בעלי תושבות מס זרה, ברי הדיווח.

היחידה מפיצה ועוקבת אחר מבצעי הטיוב הקבועים בתקנות ה-CRS, אשר הסתיימו, בהתאם לרגולציה, במהלך 2020. הבנק מיישם את הוראות ה-FATCA כפי שאומצו בישראל. במסגרת זו ביצע הבנק תהליכי זיהוי והסדרה של לקוחות קיימים אשר זוהו כאמריקאים על פי לוחות הזמנים שנקבעו בחקיקה ודרש מלקוחות שהינם US Person חדשים לחתום על טופס W-9 ועל כתב ויתור על סודיות בקשר לדיווח ל-IRS.

תחום הקמעונאות הוגדר כמנוע הצמיחה המרכזי בשנים האחרונות, ובכלל זה מתן אשראי ללקוחות כל הבנקים, אשר מטופל במרכז הלוואות ייעודי שהוקם לצורך כך. בנוסף, יזמות רגולטוריות בתחום האשראי הצרכני עלולות להשפיע על מגזר זה.

חלק מהמידע המפורט לעיל בקשר לסיכונים המובילים והמתפתחים שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך תשכ"ח - 1968. תוצאות הבנק בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות ובעיקר התפתחויות המשבר הפיננסי העולמי ואי הוודאות הכרוכה בהשלכותיו, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, התנהגות המתחרים ועוד.

כמו כן, ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח דירקטוריון והנהלה ליום ה-31 במרס 2021..

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

הטבלה להלן מספקת סקירה כללית על סך נכסי הסיכון המשוקללים (RWA) שיוצרים את המכנה של דרישות ההון מבוססות הסיכון. פירוט נוסף של נכסי הסיכון המשוקללים מוצג בחלק הבא – "הרכב ההון".

טבלה 2: סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)				
א	ב	ג		
נכסי סיכון משוקללים	דרישות הון מזעריות ¹			
31.3.2021	31.12.2020	31.3.2021		
במיליוני ש"ח				
1	סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי) (CCR) (גישה סטנדרטית) ²	19,243	20,341	2,288
6	סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	161	166	19
10	התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	61	56	7
20	סיכון שוק	578	508	69
24	סיכון תפעולי	1,708	1,709	203
25	סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	854	830	102
27	סך הכל	22,605	23,610	2,688

- ככלל יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 12.5%. ליחס זה נוספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור למועד הדיווח. עם זאת, בהתאם להוראות השעה בדבר התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה, החל מחודש מרס 2020 יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינו 11.5%, וכן לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% על הלוואות לדיוור שאושרו החל מתחילת תוקפה של הוראת השעה (19 במרס 2020) ועד תום תוקף ההוראה. למועד פרסום הדוחות הוראת השעה חלה עד ליום 30 בספטמבר 2021. לאור האמור לעיל, יחס ההון הכולל המזערי הנדרש למועד הדיווח הינו 11.89%.
- סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

מדידת ההון מבוססת על חלוקת ההון להון רוברד 1 (הון עצמי רוברד 1 והון רוברד 1 נוסף) ולהון רוברד 2, נכון למועד הדיווח לא קיים הון רוברד 1 נוסף.

הון עצמי רוברד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רוברד 1 שנובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית.

הון רוברד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רוברד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כמפורט בהוראות, כך שהסכום המוכר בגינם בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רוברד 2 ביום 31 דצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 בינואר 2022. בשנת 2021 תקרת ההכרה הינה 10%. כמו כן, במסגרת ההוראות נקבעה מגבלה לפיה הון רוברד 2 לא יעלה על 100% מהון רוברד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. לצורך הכללתם בהון, הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רוברד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שקרות האירוע המכונן לא-יקיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202) יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

נכון ל-31 במרס 2021, סכום כתבי התחייבות נדחים העומדים בתנאי הכשירות של באזל 3 ומוכרים על ידי המפקח על הבנקים כהון רוברד 2 עומד על כ-518 מיליון ש"ח.

שינויים רגולטוריים משמעותיים ושינויים נוספים בתקופת הדיווח אשר משפיעים על דרישות יחסי ההון של הבנק

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

במהלך שנת 2020 פרסם בנק ישראל מספר חוזרים בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה) על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל. בין יתר הוראות החוזר נקבעה התאמה להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201 בנושא מדידה והלימות הון כך שתכלול הקלות בדרישות הלימות הון לבנקים על ידי הורדה של 1% ביחסי ההון המינימאליים הנדרשים. תוקף הוראת השעה המקורית היה עד ליום 30 בספטמבר 2020. ביום 16 בספטמבר 2020 וביום 22 במרס 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכונים להארכת תוקף הוראת השעה עד ליום 30 בספטמבר 2021, כאשר לעניין הפחתת דרישות הון נקבע כי ההקלה תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף ההוראה ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מבניהם. עם זאת, במסגרת החוזר נקבע כי הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3 נקודות האחוז בתקופת ששת החודשים מתום תוקף ההוראה לא תחשב כחריגה מהאמור.

בנוסף לכך, ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר התאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם נגיף הקורונה. בהתאם לחוזר, על רקע המשך התפתחות אירוע נגיף הקורונה ועל מנת למנוע מצב שיחס המינוף יהווה חסם להעמדת אשראי בנקאי, הוחלט להפחית את הדרישה בעניין יחס המינוף המזערי באופן עקבי עם ההקלות שבוצעו ליחסי ההון המזעריים ועם הקלות ביחס המינוף שביצעו רשויות רגולטוריות בעולם.

בהתאם לחוזר, עודכן כי תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזנים על בסיס מאוחד הוא פחות מ-24% יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת 4.5% במקום 5% קודם לשינוי. תחילתה של ההוראה מיום פרסומה ותוקפה עד לתום תוקף הוראת השעה (30 בספטמבר 2021), כאשר לאחר תום תוקף ההוראה תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים ובלבד שיחסי המינוף לא יפחתו מיחס המנוף במועד תום תקופת ההוראה או יחס המינוף המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. בהתאם למכתב מהפיקוח על הבנקים ובו מענה לבקשה להקלות אגב תהליך המיזוג כאמור, נקבעו לבנק יעדי יחס מינוף של 4.5%. בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 31 בדצמבר 2020, הבנק שומר שוליים נאותים ליחסים שנקבעו.

עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור

ביום 27 באפריל 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון להוראה 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור אשר כלל מספר שינויים:

- בוטלה דרישת הון נוספת (בגובה של 1 נקודת האחוז) בגין הלוואות לדיור שאושרו בתקופת הוראת השעה (החל מ-19 במרס ועד לתום תוקף ההוראה).
- בהתאם לחוזר, הבנקים רשאים להעמיד לרוכשי הדירות הלוואה לדיור, בשיעור החזר מהכנסה העולה על 50% ובכפוף לעמידה בתנאים הבאים:
 - החריגה ממגבלת שיעור החזר של 50% נובעת מירידה בהכנסת הלווה עקב חל"ת או ירידה למשרה חלקית של הלווה בשל משבר הקורונה;
 - להערכת הבנק, הלווה צפוי לחזור לעבודתו בחלוף משבר הקורונה;
 - שיעור החזר מההכנסה של הלווה, לאחר היציאה לחל"ת, לא עולה על 70%;
 - הבנק יקבע מגבלה כוללת להיקף אשראי הניתן אגב הקלה זו.

ביום 16 בספטמבר 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון נוסף ובו הודיע על החלטתו להאריך את תוקף הוראת השעה בשישה חודשים נוספים, עד ליום 31.3.2021 וביום 22 במרס 2021, הודיע על החלטתו להאריך את תוקף הוראת השעה בשישה חודשים נוספים, עד ליום 30.9.2021.

במהלך שנת 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים מספר מתווים לדחיית תשלומי הלוואות, לרבות משכנתאות כאשר המתווה האחרון פורסם בתאריך 30 בנובמבר 2020. לפירוט ראה פרק "עדכוני חקיקה" בדוח "ממשל תאגידי, ביקורת ופרטים נוספים על עסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם".

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עלולים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. הבנק יישם את הנחיות בנק ישראל בהתאם למכתבים מיום 21 באפריל 2020 בנושא דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור, מיום 11 באוקטובר 2020 בנושא אירוע נגיף הקורונה - דגשים פיקוחיים לשינויים נוספים בתנאי הלוואה ומיום 3 בדצמבר 2020 ו-17 בדצמבר 2020 בנושא משבר נגיף הקורונה - דגשים בנושא המתווה הנוסף לדחיית תשלומים ומשבר נגיף הקורונה - דגשים בנושא המתווה הנוסף לדחיית תשלומים לעסקים קטנים, בהתאמה.

כחלק ממאמציו של הבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו להתמודד עם אתגרי התקופה ולצלוח את המשבר אשר הבנק בקשות לשינוי בתנאי הלוואות של לקוחות משקי הבית והעסקיים שנקלעו למשבר זמני. בנוסף, אימץ הבנק את המתווים האחידים שגובשו על ידי בנק ישראל ואשר עודכנו והורחבו מימים 7 במאי 2020, מיום 13 ביולי 2020 ומיום 29 בספטמבר 2020 ופעל על פי הנחיות המתווים הנ"ל לאישור בקשות של אנשים פרטיים ולקוחות עסקיים לשינוי בתנאי הלוואותיהם בעיקר באמצעות דחיית תשלומים.

בנוסף לכך, ביום 30 בנובמבר 2020 אימץ הבנק את המתווה האחיד הנוסף לדחיית תשלומי משכנתאות והלוואות צרכניות וביום 10 בדצמבר 2020 אימץ הבנק את המתווה האחיד למתן סיוע לעסקים קטנים וזעירים בפירעון הלוואות.

המתווה החדש לדחיית תשלומי משכנתאות והלוואות צרכניות מיום 30 בנובמבר 2020 נועד לסייע ללקוחות שנפגעו משמעותית מהשלכות המשבר ושעומדים במספר תנאים מצטברים. לקוחות אלו יוכלו לפנות לבנק (ללא שיקול דעת הבנק) בבקשה לפעול לפי המתווה האחיד החדש באופן שיביא להפחתה משמעותית בהחזרי הלוואות שלהם לתקופות זמן ממושכות מוגדרות. מתווה זה נכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2021.

המתווה החדש למתן סיוע לעסקים קטנים וזעירים מיום 10 בדצמבר 2020 מאפשר לעסקים קטנים וזעירים שנפגעו משמעותית מהמשבר ושעומדים במספר תנאים מצטברים, לפנות לבנק בבקשה לדחות ללא שיקול דעת הבנק את רכיב הקרן הלוואה. מתווה זה נכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2021.

למידע נוסף אודות חובות ששונו תנאיהם במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ראה פרק סיכומי אשראי בהמשך דוח זה.

הון הבנק הסתכם ביום 31 במרס 2021 ב- 3,935 מיליון ש"ח, לעומת 3,832 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020. הגידול בהון לעומת סוף שנת 2020 נובע בעיקר מרווח הבנק בסך 99 מיליון ש"ח ומקוטן בהתאמות הפיקוחיות בסכום של כ-34 מיליון ש"ח ומהקטנת ההתאמות ההוניות בגין תוכנית ההתייעלות בסכום של 9 מיליון ש"ח.

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון (CC1)

גילוי על פי נדבך 3

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	יתרה ליום 31 במרס 2020	יתרה ליום 31 במרס 2021	במיליוני ש"ח
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים			
1,478	952	1,478	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
1,575	1,581	1,674	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
(15)	(125)	(15)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
3,038	2,408	3,137	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוח וניכויים			
(8)	(16)	-	מיסים נדחים לקבל שמימושם מבוסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי (temporary differences)
(5)	(28)	-	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההגון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק
-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)
-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי
(45)	(28)	(27)	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
67	94	58	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
9	22	31	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
3,047	2,430	3,168	הון עצמי רובד 1
3,047	2,430	3,168	הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות			
-	-	-	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
1	1	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
517	³ 539	518	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג' ³
-	³ 21	-	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
267	271	249	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
785	811	767	הון רובד 2 לפני ניכויים

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון (CC1)

גילוי על פי דב"ר 3

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	יתרה ליום 31 במרס 2020	יתרה ליום 31 במרס 2021	במיליוני ש"ח
הון רובד 2: ניכויים			
-	-	-	57 סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2
785	811	767	58 הון רובד 2
3,832	3,241	3,935	59 סך ההון
23,610	24,421	22,605	60 סך נכסי סיכון משוקללים
יחס הון וכריות לשימור הון (באחוזים)			
12.91%	9.95%	14.01%	61 הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
12.91%	9.95%	14.01%	62 הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
16.23%	13.27%	17.41%	63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים			
8.44%	8.41%	8.39%	69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי ² שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
8.44%	8.41%	8.39%	70 יחס הון רובד 1 מזערי ² שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
11.94%	11.91%	11.89%	71 יחס הון כולל מזערי ² שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
79	107	74	72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
-	-	-	73 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה
332	260	342	75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
267	271	249	76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
267	276	254	77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			
302	302	151	84 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
-	-	-	85 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

- נתונים אלו כוללים התאמות בגין תכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית התייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון.
- ככלל יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9% ו 12.5% בהתאמה. ליחסים אלה נוספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. עם זאת, בהתאם להוראות השעה בדבר התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה, החל מחודש מרס 2020 יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 8% ו 11.5% בהתאמה, וכן לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% על הלוואות לדיור שאושרו החל מתחילת תוקפה של הוראת השעה (19 במרס 2020) ועד תום תוקף ההוראה. למועד פרסום הדוחות הוראת השעה חלה עד ליום 30 בספטמבר 2021. לאור האמור לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש למועד הדיווח הינם 8.39%-ו 11.89%, בהתאמה.
- הירידה מול שנה קודמת נובעת מהפחתת ההכרה בשטרי ההון בהתאם להוראות.

הלימות ההון של תאגיד בנקאי הינה מרכיב מרכזי בהערכת יציבותו של התאגיד. הלימות ההון נבחנת באמצעות היחס שבין בסיס ההון לבין הסכום המשוקלל של רכיבי הסיכון בעסקי הבנק, כהגדרתם בהוראות באזל 3.

הוראת באזל 3 שמה דגש על ניהול הסיכונים תוך קישור בין פרופיל הסיכונים של הבנק ואיכות ניהולם לבין הקצאת ההון הנדרשת, וזאת במטרה להביא לחיזוק עמידותה של המערכת הבנקאית בעתות משבר.

הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית בתחומי סיכון האשראי וסיכון השוק, וגישת האינדיקטור הבסיסי עבור סיכונים תפעוליים. מעבר לכך, הבנק מקיים תהליך פנימי להערכת הסיכונים והקצאת הון על מנת להבטיח כי הבנק מקצה מספיק הון כנגד מכלול הסיכונים (להלן: "ICAAP"). במסגרת תהליך ה-ICAAP נבחנת נאותות יעדי ההון, גם תחת תרחישי קיצון, בהתחשב בפרופיל הסיכון של הבנק, לרבות תכנון וניהול ההון. יציין כי לאור הליך המיזוג, הבנק אינו עורך תהליכי ICAAP שנתיים וזאת באישור הפיקוח על הבנקים. כמו כן, החל מרבעון רביעי 2020, לאור רכישת הבנק על ידי בנק מזרחי טפחות, משולב הבנק בתהליך ה-ICAAP הקבוצתי אותו עורך בנק מזרחי טפחות.

הוראות באזל 3 מיושמות על בסיס מאוחד, וכן, לגבי החברות המוחזקות להן הבנק העמיד כתב שיפוי בהתאם להוראות באזל, לא קיים ולא חזוי מכשול להעברה מיידיית של מקורות הון או לביצוע החזר התחייבויות של החברות המוחזקות על ידי הבנק.

לפירוט הוראות רגולטוריות חדשות העוסקות בנושאי מדידה והלימות הון, לרבות הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן ביצוע הערכה פנימית של נאותות הלימות ההון (ICAAP) בבנק, ראה דוח המפורט על הסיכונים לשנת 2020.

תכנון ההון ויעדי ההון

יעד הלימות ההון –

ביום 29 בנובמבר 2018, אישר דירקטוריון הבנק עקרונות לתכנית פעולה להתייעלות שמטרתה, הינן בין היתר, להגדיל את יחסי ההון של הבנק, כך שבמהלך שנת 2019 יעמוד יחס הלימות ההון רובד 1 של הבנק על 10.3%, תוך שמירת יציבות הרווחיות והתשואה.

ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה" (להלן: "הוראת השעה") וזאת, לפי הודעת הפיקוח על הבנקים, על רקע התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי. בהתאם לחוזר נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 8% (לעומת 9% לפני השינוי), וביחס הון כולל מזערי של 11.5% (לעומת 12.5% לפני השינוי). דרישות הון אלה יהיו בתוקף למשך שישה חודשים ורשאית המפקחת, באישור הנגיד, להאריך את תוקף הוראת השעה בשישה חודשים נוספים. ביום 16 בספטמבר 2020 וביום 22 במארס 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכונים להארכת תוקף הוראת השעה עד ליום 30 בספטמבר 2021, כאשר לעניין הפחתת דרישות ההון נקבע כי ההקלה תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף ההוראה ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף ההוראה או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מבניהם. עם זאת, במסגרת החוזר נקבע כי הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3 נקודות האחוז בתקופת ששת החודשים מתום תוקף ההוראה לא תחשב כחריגה מהאמור.

ביום 30 בנובמבר 2020 וביום 10 בדצמבר 2020 פנה הבנק לפיקוח על הבנקים בפניה משותפת יחד עם בנק מזרחי טפחות בבקשה להקלות אגב מיזוג הבנק לבנק מזרחי טפחות. ביום 30 בדצמבר 2020 התקבל בבנק מכתב מהפיקוח על הבנקים ובו מענה לבקשה להקלות אגב תהליך המיזוג כאמור. בהתאם למכתב, נקבעו לבנק יעדי הון רובד 1 והון כולל 9.3% ו-12.3% בהתאמה ויעדי יחס מינוף של 4.5%. בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 31 בדצמבר 2020, הבנק שומר שוליים נאותים ליחסים שנקבעו.

נוכח התפרצות נגיף הקורונה וכחלק מהתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה הנוגעת לעדכון הוראה 329 אשר מבטלת את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיור שהועמדו בתקופת המשבר וזאת על מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 במרס 2021 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 8.39% ו-11.89%, בהתאמה (במקום 9.39% ו-12.89% לפני הוראת השעה).

תכנון ההון – במסגרת הדיונים על תכנית העבודה לשנת 2021 שהתקיימו בדירקטוריון בסוף דצמבר 2020, נקבע תכנון ההון לשנה זו. תכנון ההון השנתי נגזר מיעדי ההון שהוגדרו על ידי הדירקטוריון.

תכנון ההון לשנת 2021 הושפע בעיקר מהפרמטרים הבאים:

- שינויים בהון הקשורים למיזוג הבנק עם בנק מזרחי טפחות.
- נלקחה הנחה של הפחתה מדורגת של יתרת קרן ההון בגין ניירות ערך זמינים למכירה.

יצוין כי חלק ממידע זה הינו "מידע צופה פני עתיד".

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" וביאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 במרס 2021.

טבלה 4: ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של הבנק ליום 31 במרס 2021:

<u>שינוי ביחס הון עצמי רובד 1</u>		<u>שינוי ביחס ההון הכולל</u>
בנקודות האחוז		
(0.44)	(0.44)	קיטון של 100 מ' ש"ח בהון עצמי רובד 1
(0.74)	(0.59)	גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון

תיאור שימוש במבחני קיצון במסגרת תכנון ההון

גילוי על פי EDTF

התממשותו בפועל של תרחיש קיצון והצורך לעמוד בתיאבון וסיבולת הסיכון, כפי שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק, עשויים להביא לסטייה מתכנון ההון המקורי, כך שתחול פגיעה ביחסי ההון כפי שנקבעו. במסגרת הטמעת תהליכי ניהול הסיכונים הבנק בוחן מגוון תרחישי קיצון. התרחיש המוביל הינו תרחיש קורונה שהתקבל מבנק ישראל, המבוסס על תרחיש אחיד למערכת הבנקאית ומבוצע כל רבעון. יצוין, כי לאור רכישת הבנק ע"י בנק מזרחי טפחות תהליך ה-ICAAP ותרחישי הקיצון השונים משולבים בתהליך שמבצע בנק מזרחי טפחות במסגרת הקבוצה.

תרחישי הקיצון מתייחסים לקווי העסקים והסיכונים העיקריים שזוהו בבנק תוך הערכת ההשפעה של כל אירוע קיצון על מספר מרכיבים: היקף נכסי הסיכון, הכנסות מריבית, שיעור ההוצאה להפסדי אשראי, הכנסות שאינן מריבית, הוצאות, שינויים בקרן ההון, השלכה על הרווחיות הכוללת ועל יחסי ההון.

הבנק בוחן את תרחיש הקיצון המוביל (תרחיש הקיצון שהסב את הפגיעה המשמעותית ביותר בהלימות ההון) בתדירות רבעונית. מניתוח תרחישי הקיצון עולה כי יחסי הלימות ההון בפועל והיעדים שנקבעו הולמים את יכולת הבנק לספוג הפסדים בלתי צפויים הבאים לידי ביטוי בתרחיש, תוך שאינם יורדים מיחסים מינימליים.

גילוי על פי נדבך 3

הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה") קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, הפועל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות סיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בעניין "התאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם נגיף הקורונה (הוראת השעה)". בהתאם לחוזר, עודכן כי תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% במקום 5% עובר לשינוי. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5%. תחילתה של ההוראה מיום פרסומה ועד תום תוקף הוראת השעה (30 בספטמבר 2021), כאשר לאחר תום תוקף ההוראה תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תקופת ההוראה או יחס המינוף המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. בהתאם למכתב מהפיקוח על הבנקים ובו מענה לבקשה להקלות אגב תהליך המיזוג כאמור, נקבעו לבנק יעדי יחס מינוף של 4.5%. בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 31 בדצמבר 2020, הבנק שומר שוליים נאותים ליחסים שנקבעו. ביום 27 בדצמבר, 2020 התקשר בנק אגוד, בהסכם עם בנק מזרחי טפחות, בהתאם לו הוקצו ביום 31 בדצמבר 2020 על ידי בנק אגוד למזרחי טפחות 8,000,000 מניות רגילות בנות 0.01 ע.ג. כל אחת כנגד השקעה בסך של 500 מיליון ש"ח שביצע מזרחי טפחות בהון המניות של בנק אגוד. המניות המוקצות והפרמיה על הון המניות המוקצות מסווגות כהון עצמי רובד 1 של בנק אגוד לצורך הכללתן בהון הפיקוחי של בנק אגוד בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 202. ההתקשרות נועדה בין היתר, על מנת שבנק אגוד יערך לתהליך מיזוג עם מזרחי טפחות ועל מנת להבטיח עמידה ביחסי ההון והמינוף המזעריים החלים עליו על פי הוראות בנק ישראל, לרבות כרית הונית שתאפשר התמודדות עם תנודתיות ביחסי ההון בהתחשב בפעולות המיזוג הצפויות ו/או בשינויים בשוקי ההון שיכולים להשפיע על קרן ההון של בנק אגוד. יחס המינוף ליום 31 במרס 2021 עמד על 6.31% לעומת 6.12% ביום 31 בדצמבר 2020. גידול זה נובע בעיקר מגידול בהון רובד 1 (ראה טבלה 5 לעיל). גידול זה קוזז על ידי עליה בחשיפות בעיקר בפיקדונות בבנק ישראל (כ-2.5 מיליארד ש"ח) אשר קוזזה על-ידי ירידה בחשיפה האשראי ללקוחות (כ-1 מיליארד ש"ח) וירידה ביתרות אג"ח מדינת ישראל (כ-0.9 מיליארד ש"ח).

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

טבלה 5: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
גילוי על פי נדבך 3

	31 במרס 2021	31 במרס 2020	31 בדצמבר 2020
	במיליוני ש"ח		
1	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים	48,066	47,663
2	התאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים	-	-
4	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ¹	(35)	(185)
5	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)	-	-
6	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)	2,256	2,378
7	התאמות אחרות	(112)	(53)
8	חשיפה לצורך יחס המינוף	50,175	49,803

1. ראה להלן הערה 2 לטבלה 5 (LR2).

יחס המינוף (LR2)

טבלה 6: יחס המינוף (LR2)

גילוי על פי נדבך 3

	31 בדצמבר 2020	31 במרס 2020	31 במרס 2021	
				במיליוני ש"ח
				חשיפות מאזניות
1.	46,743	42,751	47,156	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות)
2.	(53)	(44)	(27)	(סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רוברד 1)
3.	46,690	42,707	47,129	סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
				חשיפות בגין נגזרים
4.	1,129	1,369	1,020	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
5.	499	522	508	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
6.	-	-	-	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור
7.	(899)	(1,030)	(811)	(ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
8.	-	-	-	(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
9.	-	-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
10.	-	-	-	(קזיזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
11.	729	861	717	סך החשיפות בגין נגזרים
				חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
12.	6	-	73	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קזיזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתפלות כמכירה חשבונאית
13.	-	-	-	(סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
14.	-	-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
15.	-	-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
16.	6	-	73	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
				חשיפות חוץ מאזניות אחרות
17.	9,011	9,449	8,318	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
18.	(6,633)	(6,934)	(6,062)	(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
19.	2,378	2,515	2,256	פריטים חוץ מאזניים
				הון וסך החשיפות
20.	49,803	46,083	50,175	סך החשיפות
21.	3,047	2,430	3,168	הון רוברד 1 ¹
				יחס המינוף
22.	6.12%	5.27%	6.31%	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

1. נתונים אלו כוללים התאמות בגין תוכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית ההתייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2020.

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

גילוי על פי נדבך 3

סיכון האשראי הינו סיכון לגרימת הפסד לבנק כתוצאה מחדלות פירעון או ירידה בכושר הפירעון של צד נגדי של הבנק לעסקה, תוך אי עמידה בהתחייבויותיו ביחס לתנאים שסוכמו, והינו הסיכון המשמעותי ביותר אליו נחשף הבנק במסגרת פעילותו בעיקר מבחינת היקפו ביחס לסיכונים אחרים.

הבנק רוכש הלוואות מחברת מימון ישיר מקבוצת ישיר 2006 בע"מ. ביום 22 בינואר 2020, חתמו הבנק ומימון ישיר על תוספת להסכם במסגרתה הוארכה תקופת ההסכם בין הבנק לבין מימון ישיר עד ליום 31 בדצמבר 2021.

לפרטים נוספים לעניין ההתקשרות בין הבנק לבין מימון ישיר ותיקון להסכם ביניהם, ראה ביאור 23. ג.7 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020.

כמו כן, לפרטים נוספים בעניין מסגרת העבודה לניהול סיכון האשראי בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

השפעת התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות הנגיף וצעדי הממשלות בישראל ובעולם להתמודדות עמו (כגון הסדרי סגר וריחוק חברתי), יצרו פגיעה משמעותית בפעילות העסקית בארץ ובעולם המקיפה את מרבית ענפי המשק. חשוב לציין כי הפעילות בענפי המשק השונים לא הושפעה באופן זהה - כך קיימים תחומים בהם נגרמה פגיעה משמעותית כגון תעופה, תיירות, בתי מלון והאחרה, מסחר בקניונים ומסחר סיווני, הסעדה, אולמות מסיבות וארועים, בילוי ופנאי, נדל"ן מסחרי/מניב, יהלומים לצד ענפים אחרים בהם הפעילות צמחה כגון רשתות מזון, פארם ועוד.

הפעולות שנקטו לצורך התמודדות עם המגיפה הביאו להתכווצות בפעילות המשק בישראל, אליו חשופה פעילות הבנק והשליכו על עסקי הבנק, תוצאותיו הכספיות ורווחיותו במהלך שנת 2020. זאת בין היתר בשל עליה בסיכון האשראי ופוטנציאל לקשיי נזילות של לווים, שיכולים להוביל לגידול בהוצאות להפסדי אשראי ולקטון בהכנסות הבנק.

הנתונים הכלכליים מצביעים כיום על תחילת התאוששות בפעילות הכלכלית, לאור תהליך הפתיחה המחודש של המשק לצד התקדמות מבצע החיסונים. בבחינת היקף הפעילות לפי ענפי משק ניתן להבחין כי עדיין קיימת שונות משמעותית במידת הפגיעה בין ענפי המשק השונים. עם זאת, התאוששות ניכרת גם בענפי משק שנפגעו באופן משמעותי במשבר. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2021 נצפתה ירידה משמעותית בשיעור האבטלה, במקביל להסרה הדרגתית של הגבלות הקורונה, שאפשרה חזרה לפעילות רחבה יותר. ככל שתהליך פתיחת המשק ימשיך ויתקדם, הציפייה היא כי שיעור האבטלה ימשיך לרדת.

למרות החזרה לשגרה והירידה בתחלואה, הבנק אינו יכול לאמוד באופן מלא את המשך ההשפעה העתידית של מגיפת הקורונה והיקפה, התלויה בין היתר, בהתקדמות מבצע חיסון האוכלוסייה, בהמשך צעדים שינקטו על ידי ממשלות ורגולטורים להתמודדות איתה, בהתפתחויות בשווקים ובהיקף השפעות כל אלו על הפעילות המשקית, לגביה קיים עדיין בשלב זה חוסר ודאות.

בניהול סיכון האשראי מעריך הבנק את היכולת להתמודד עם הפגיעה הכלכלית, אשר תלויה בגורמים רבים שהתממשותם כאמור אינה ודאית.

בהתאם לדרישת הפיקוח על הבנקים וכחלק מבחינת הבנק את יכולתו לעמוד בהתפתחויות השליליות בעקבות המשבר, בחן הבנק במהלך החודשים יוני ונובמבר 2020 עמידה בתרחיש קיצוני אחיד. בנוסף, הבנק מקפיד, לאורך כל תקופת המשבר, על ניהול סיכונים מוקפד תוך בחינה מתמדת של האירועים ודרכי הפעולה. במסגרת זו מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות ככל שיידרש.

נוכח השפעות נגיף הקורונה הבנק נקט בצעדים לצמצום סיכונים אשראי, אשר כללו בין היתר מיפוי לקוחות לפי ענפים ומידת חשיפתם למשבר, דיונים וניתוח החשיפה, מעקב שוטף על כלל הלקוחות העסקיים, לרבות לקוחות מענפים עם חשיפה גבוהה למשבר. כמו כן לצורך סיוע ללקוחות הבנק אישר הבנק דחייה של תשלומי הלוואות, ובמידת הצורך אישר אשראי זמני נוסף לצורך התמודדות עם קשיים תזרימיים שנוצרו בעקבות משבר הקורונה. בנוסף במהלך שנת 2020 העמיד הבנק אשראי בערבות המדינה לעסקים.

הפיקוח על הבנקים הנחה במהלך שנת 2020 את המערכת הבנקאית להפעיל שיקול דעת משמעותי בהערכת הפסדי האשראי הצפויים בתיק האשראי שלו. וזאת על מנת לוודא שההפרשות להפסדי אשראי יהיו מספיקות כדי לכסות באופן שמרני וזהיר את האומדן העדכני של הפסדי האשראי הצפויים מתיק האשראי של התאגיד הבנקאי, כולל ההשפעה של אירוע נגיף הקורונה. במסגרת הדוחות הכספיים לרבעון הראשון לשנת 2021 והדוח הכספי השנתי לשנת 2020 עדכן הבנק במודל ההפרשה הקבוצתית את הפרמטרים המאקרו כלכליים המשפיעים על חישוב ההפרשה הקבוצתית (בעיקר השינוי בשיעור האבטלה הצפוי ובתחזית לגבי הצמיחה השלילית במשק), המביאים גם בחשבון את חוסר הודאות הקיימת. עדכונים אלה השפיעו על ההפרשה הקבוצתית ונכון ליום ה-31 למרס 2021 דווח על קטון בהפרשה הקבוצתית.

למידע נוסף אודות התפתחויות בהפרשה להפסדי אשראי והקשר בין השינוי במדדי איכות האשראי להפרשה להפסדי אשראי ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר ופרק סיכון איכות תיק האשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 במרס 2021.

שינויים ועדכונים רגולטוריים בתחום האשראי

הלוואות לדיור

בבחינת הסיכונים בתהליך אישור הלוואה לדיור, מדיניות הבנק קובעת קריטריונים ברורים לבחינת איכות הלקוח וסיכוני העסקה המאפיינים את תחום המשכנתאות, תוך התייחסות להוראות רגולטוריות, מגבלות הסיכון ותנאי השוק המשתנים מעת לעת.

להלן פרמטרים מרכזיים הנלקחים בחשבון בעת דיון בבקשת האשראי:

- בחינת יכולת החזר להכנסה הפנויה של הלווים, עושרם הפיננסי ושיעור המימון ביחס לשווי הנכס, בהתייחס למגבלות הרגולטוריות והפנימיות.
- שעבודים על הנכס ומצבו המשפטי.
- מימון דירות להשקעה.
- מיקום הנכס וסחירותו.
- בחינת יחס תשואה לנכסי הסיכון בהתאמה ליעדים שקבע הבנק.

בכל בקשת אשראי מתבצעות בדיקות תקינות אוטומטיות ממאגרי מידע שונים, המוצגות לקצין האשראי כפרמטר מקדמי לבחינת העסקה ואישורה.

הלוואות לדיור עם מאפייני סיכון משמעותיים נבחנות על פי קריטריונים ספציפיים. לדוגמה - בהלוואות המועמדות במסלול ריבית משתנה, נבחנת יכולת החזר של הלקוח בסימולציה של עליית ריבית בשיעור העולה על הריבית המוצעת ללקוח בכל המסלולים בהם קיים רכיב ריבית משתנה.

בחינת סיכוני התיק נעשית על ידי בחינת מגזרים וחתכים שונים (לדוגמה, דירות להשקעה), בחינת איכות הלווים וכן בחינת הסיכונים בסדרת תרחישי קיצון. מערך המשכנתאות עוקב באופן שוטף ורציף אחר התפתחות האשראי לדיור, כמו גם אחר התפתחות השינויים בהחזרי תשלומי המשכנתא, הן ברמת הסינף והן ברמת כלל התיק ובוחן את המשמעויות השונות הנגזרות מכך.

מבצע ניטור שוטף לסיכון בתיק, המדווח במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, אשר מובא לדיון להנהלת הבנק, לוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ולדירקטוריון הבנק. במסגרת זו נבחנים ומדווחים בתחומי האשראי למשכנתאות, נושאים כגון: התפתחות דירוג התיק, העמידה במרכיבי תיאבון הסיכון וסיבולת הסיכון, בחינת איכות הניהול במשכנתאות, בחינת עמידת התיק בתרחישי קיצון ועוד.

הפעלת תרחישי הקיצון מעלה כי החשיפה לתרחישי קיצון אינה משמעותית, ואינה חושפת את תיק המשכנתאות לסיכונים משמעותיים.

במהלך חודשים מרס – דצמבר 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים מספר חוזרים לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין לצורך ביצוע התאמות להתמודדות עם וירוס הקורונה. במסגרת הפרסומים מפורטים שורה של צעדים מקלים שגובשו להוראת שעה ואשר נועדו לאפשר לתאגידים הבנקאיים ולחברות כרטיסי האשראי את הגמישות העסקית הנדרשת בעת הזו.

במסגרת החוזרים מפורטים שורה של צעדים מקלים בתחום האשראי, ובין היתר:

עדכונים להוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור

ביום 27 בדצמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 329 לפיו בוטלה מגבלת ריבית הפריים ונותרה מגבלת הריבית המשתנה הקובעת כי לפחות שליש מסך המשכנתא יינתן בריבית קבועה, ועד שני השלישים הנותרים יינתנו בריבית משתנה.

התיקון להוראה נכנס לתוקף ביום 17 בינואר 2021, ועבור הלוואה לדיור המיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה בבנק או בבנק אחר נכנס התיקון לתוקף ביום 28 בפברואר 2021.

עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 315 בנושא מגבלת חבות ענפית

ביום 10 בינואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 315 לפיו עודכנה הגדרת " חבות", באופן שבו חבות של ענף אשר בגינה רכש התאגיד הבנקאי הגנת אשראי הכשירה למטרות הפחתת סיכון אשראי כאמור בהוראה 203, תסווג בהתאם לענף הפעילות של ספק ההגנה. בהוראה נכנס לתוקף החל מיום 10 בינואר 2021.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לווים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, הבנק יישם את הנחיות בנק ישראל מיום 21 באפריל 2020 בנושא דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור ומיום 10 בספטמבר 2020 בנושא אירוע נגיף הקורונה - דגשים פיקוחיים לשינויים נוספים בתנאי הלוואה.

כחלק ממאמציו של הבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו להתמודד עם אתגרי התקופה ולצלוח את המשבר אישר הבנק בקשות לשינוי בתנאי הלוואות של לקוחות משקי הבית והעסקיים שנקלעו למשבר זמני. בנוסף, אימץ הבנק את המתווה האחד שגובש על ידי בנק ישראל מיום 7 במאי 2020 ועודכן ביום 13 ביולי 2020 לדחיית תשלומי הלוואות ואת ההרחבה הנוספת של המתווה המקיף הנ"ל מיום 30 בספטמבר 2020 (נכנס לתוקף החל מ-1 באוקטובר 2020). הבנק גם אימץ את מתווה ההמשך להקפאות לאוכלוסייה שהייתה בהקפאה ב-31 בדצמבר 2020. לכל מגזר (צרכני, משכנתאות, מסחרי) נקבעו תנאי סף וישום אחר על ידי בנק ישראל והבנק פועל על פי אותם קריטריונים.

בהתאם לנוסח ההנחיות והמתווים הנ"ל פועל הבנק לאישור בקשות של אנשים פרטיים ולקוחות עסקיים לשינוי בתנאי הלוואותיהם בעיקר באמצעות דחיית תשלומים. ככלל, דחיית התשלומים ניתנה ללווים שערב המשבר שילמו את הלוואות כסדרן ושנקלעו למשבר זמני עקב נגיף הקורונה.

עוד נקבע כי, לעניין קביעת מצב הפיגור, חובות אשר לא היו לפני כן בפיגור, וניתנה להם דחיה כאמור, לא ייחשבו כהלוואות בפיגור בתקופת הדחיה. בנוסף, כאשר בוצעה דחיית תשלומים כאמור לחובות שהיו בפיגור לפני הדחיה, יש להקפיא את מצב הפיגור במשך תקופת דחיית התשלום.

בהתאם למתווה שגובש על ידי בנק ישראל, החל מה-1 בינואר 2021 ועד 31 במרס 2021 התאפשרה דחייה ופריסת הלוואות אשר בסטטוס "הקפאה" ללקוחות העונים על הקריטריונים שפרסם בנק ישראל כדלקמן:

עבור לקוחות קמעונאיים (אשראי צרכני עד 100 א' ש"ח), התאפשרה דחיית תשלומי הלוואה ללקוחות על ידי הקטנת החיוב החודשי באמצעות פריסת הלוואה באופן שמפחית לפחות בכ-50% את סכום החזר החודשי ועד 3 שנים דחיה במועד סיום הלוואה.

עבור לקוחות מסחריים (בעלי מחזור שנתי עד 50 מ' ש"ח) התאפשרה דחיית תשלומי קרן הלוואה תוך תשלום ריבית שוטפת למשך חצי שנה/שנה בהתאם לגובה האשראי.

עבור לקוחות משכנתא, איפשר מתווה בנק ישראל דחיית תשלומי הלוואה באמצעות הפחתת התשלום החודשי בכ-25% / 50% / 75%, לתקופה מוגבלת (עד 24 חודשים) ועל פי בחירת הלקוח, בריבית ההסכמית וללא עמלה. כיון שלא נמצא פתרון מיכוני שיוכל לתת מענה לדרישות המתווה ובמועד שהוגדר על ידי בנק ישראל ולאור מיעוט הפניות בנושא, הוחלט בבנק אגוד כי עבור לקוחות המעוניינים להיכנס למתווה ועומדים בתנאי הסף, תבוצע הקפאה מלאה לתקופה של עד שנתיים, חלף הפחתה חלקית וכך נעשה, בידיעת בנק ישראל.

לפרטים בדבר חובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאיהם במהלך הרבעון הראשון לשנת 2021, במסגרת ההתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים, ראה פרק סיכון איכות תיק האשראי. ראה ביאור 6 בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 במרס 2021 וכן, ראה טבלה מפורטת בהמשך פרק זה.

הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה מס' 366 בנושא "דיווח על אירועי כשל טכנולוגי ואירועי סייבר"

ביום 29 בדצמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה באשר לחובות דיווח על אירועי כשל טכנולוגי ואירועי סייבר. מטרת ההוראה לפשט וליעל את אופן הדיווח של התאגידים הבנקאיים לפיקוח על הבנקים על אירועי כשל טכנולוגי ואירועי סייבר ומכיוון שבמקרים רבים אופן הדיווח והטיפול בשלבים מסוימים באירועי כשל טכנולוגיים דומה לאופן הדיווח והטיפול באירועי סייבר, בוצע ריענון ואיחוד הדיווחים הנדרשים מהתאגידים הבנקאיים להוראת נב"ת דיווח אחת אחידה ולצידה הוראת דיווח חדשה.

מועד התחילה הינו 29 בינואר 2021. הבנק פועל בהתאם להוראה.

יצוין כי בעקבות הוראת הניהול הבנקאי החדשה מס' 366, ביום 5 בינואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת דיווח חדשה מס' 880 – "דיווח על אירועי כשל טכנולוגי ואירועי סייבר" - אשר תחילתה ביום 1 בינואר 2021.

הוראת לניהול אשראי צרכני

ביום 2 בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר להוראת ניהול בנקאי תקין בנושא ניהול אשראי צרכני והוא יכנס לתוקף בשתי פעימות. סעיפי ההוראה שיכנסו בתוקף במאי 2021 יושמו על ידי הבנק ככל שהם רלוונטיים אליו. יתר הסעיפים יכנסו לתוקף בחודש נובמבר 2021.

בהתאם לחוזר, הוחלט לרכז בהוראה אחת את דרישות הפיקוח על הבנקים מהמערכת הבנקאית בפעילותה מול הלקוחות הצרכניים, בין היתר בנושאים הבאים: קיומה של תרבות ארגונית נאותה, מדיניות ותהליכים להבטחת: תהליכי שיווק אשראי נאותים והוגנים, ובפרט תהליכים לשיווק יזום של אשראי, קיומם של תהליכי אישור אשראי הכוללים, בין היתר, את החובה להעמיד אשראי בהתאם ליכולתו הפיננסית של הלווה לפרוע את ההלוואה (וזאת לצד האחריות שיש ללווה עצמו בניהול פיננסי אחראי).
הבנק פועל ליישום הרגולציה במועדה.

חוק נתוני אשראי

ביום ה-12 באפריל 2019 נכנס לתוקפו חוק נתוני אשראי, שמטרתו לקבוע הסדר כולל לשיתוף בנתוני אשראי. הסדר זה צפוי לשפר את איכות המידע אשר יהיה זמין לבנק בעת החלטה על מתן אשראי ללקוח ושיפור אפשרויות המימון העומדות בפני הלקוחות במערכת הבנקאית. מאידך, בטווח הקצר של יישום החוק חלה ירידה בכמות המידע של הבנק על לקוחותיו הקיימים, וזאת עד להשלמת תהליך החתמת הלקוחות. הוגדרו תנאים לדרישת חתימת הלקוחות. להערכת הבנק החוק צפוי להביא להגברת התחרות מצד גופים חוץ בנקאיים באופן משמעותי.

ביום 6 בינואר 2021 פרסם בנק ישראל בשיתוף עם משרד המשפטים שורת תיקונים בתקנות נתוני אשראי המקלים על הלקוחות ומשפרים את הייעוץ הניתן להם. מרבית ההקלות תיכנסנה לתוקף בתקופה הקרובה על מנת לסייע לציבור הלווים בתקופת הקורונה. התקנות אושרו ביום 6 בינואר 2021 בוועדת הכלכלה כאשר חלק מן התיקונים ייכנסו לתוקף בתוך שישה חודשים מיום פרסום התקנות ברשומות על מנת לאפשר זמן היערכות. הגורמים הרלוונטיים בבנק עודכנו בפרטי התיקונים והבנק עוקב אחר פרסום התקנות. התקנות פורסמו והבנק פועל ליישומן ככל שרלוונטיות לבנק.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

גילוי על פי נדבך 3

טבלה 7: איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

יתרות ליום 31 במרס 2021				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו ⁽¹⁾				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך ⁽²⁾	יתרות נטו	
364	39,622	(58)	39,928	1 חובות, למעט אג"ח ⁽³⁾
40	6,592	(68)	6,564	2 אג"ח ⁽⁴⁾
45	8,286	(13)	8,318	3 חשיפות חוץ מאזניות ⁽⁵⁾
449	54,500	(139)	54,810	4 סה"כ
יתרות ליום 31 במרס 2020				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו ⁽¹⁾				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך ⁽²⁾	יתרות נטו	
268	33,678	(17)	33,929	1 חובות, למעט אג"ח ⁽³⁾
36	7,262	(73)	7,225	2 אג"ח ⁽⁴⁾
38	9,428	(20)	9,446	3 חשיפות חוץ מאזניות ⁽⁵⁾
342	50,368	(110)	50,600	4 סה"כ
יתרות ליום 31 בדצמבר 2020				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו ⁽¹⁾				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך ⁽²⁾	יתרות נטו	
364	37,924	(40)	38,248	1 חובות, למעט אג"ח ⁽³⁾
47	7,661	(76)	7,632	2 אג"ח ⁽⁴⁾
49	8,975	(13)	9,011	3 חשיפות חוץ מאזניות ⁽⁵⁾
460	54,560	(129)	54,891	4 סה"כ

1. חשיפה במונחי יתרת חוב רשומה, כלומר לאחר מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי. בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוץ מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.
2. לא כולל הפרשות קבוצתיות.
3. לרבות אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים ובממשלה ונכסים אחרים.
4. ללא מניות בתיק למסחר וללא השקעות ברכיבי הון פיקוחיים של תאגידים פיננסיים אשר כלולות בסעיף נכסים אחרים. כמו כן, ללא פריטים שאינם כספיים דוגמת פעילות בשוק המעוף, הכלולים בחשיפות חוץ מאזניות.
5. לרבות סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי (לאחר השפעת הסכמי קיזוז (Netting) ולאחר הכפלה במקדם התוספת (Add-on)) ופעילות לקוחות בשוק המעוף שאינה עונה על הגדרת נגזר.

שינויים במלאי החובות הפגומים (CR2)

למידע בדבר יתרה ותנועה בחובות הפגומים בבנק ראה פרק סקירת הסיכונים, תחת פרק סיכון איכות תיק האשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה.
לפרטים נוספים, ראה ביאור 6 "סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי" בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2021.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

גילוי על פי נדבך 3

לפירוט ניהול אשראי בעייתי וגביית חובות, הוצאות להפסדי אשראי וזיהוי אשראי בעייתי וכן, נאותות הסיווג וההפרשה להפסדי אשראי בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

סיכון ריכוזיות תיק האשראי

סיכון ריכוזיות הינו אחד מסוגי הסיכון העומדים בפני תאגיד בנקאי בפעילותו העסקית. בניגוד לרכיבי הסיכון האחרים המוגדרים בדרך כלל ברמת עסקה בודדת, או ברמת צד נגדי יחיד, החשיפה לסיכון הריכוזיות נובעת מהרכב תיק נכסי הסיכון של הבנק או מהרכב החשיפות שלו.

ניתן לחלק את סיכון התיק לשני רכיבים: סיכון שיטתי (systematic risk factor), המושפע מאירועים מאקרו כלכליים ולא ניתן להפחיתו, וסיכון ספציפי אקראי (idiosyncratic risk factor), המוגדר ברמת הלווה הבודד, ותלוי ברמת הניהול ובביצועי הפירמה.

לפירוט גישת הבנק לעניין ריכוזיות לווים, ריכוזיות ענפית, ריכוזיות גיאוגרפית וריכוזיות בטחונות, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

דירקטוריון הבנק קבע תיאבון וסיבולת סיכון לריכוזיות האשראי בחתכים שונים. לפירוט נוסף ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020 ובדוח והנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021.

מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

טבלה 8: אשראי לציבור, מאזני – התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	יתרה ליום 31 במרס 2021	
שיעור השינוי			במיליוני ש"ח
1%	10,326	10,426	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(4%)	4,669	4,470	אנשים פרטיים - אחר
(9%)	3,219	2,929	בינוי ונדל"ן
(7%)	2,022	1,873	מסחר
(23%)	912	703	תעשייה
(5%)	1,643	1,553	שירותים פיננסיים
(7%)	1,780	1,657	אחר
(4%)	24,571	23,611	סך הכל

האשראי לציבור, נטו (לאחר ניכוי הפרשה להפסדי אשראי) הסתכם ביום 31 במרס 2021 ב-23,611 מיליון ש"ח, לעומת 24,571 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020, ירידה בשיעור של כ-4%.

טבלה 9: אשראי חוץ מאזני – ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	יתרה ליום 31 במרס 2021	
שינוי באחוזים			במיליוני ש"ח
(14.7)	1,252	1,376	ערביות לרוכשי דירות
(10)	785	752	ערביות והתחייבויות אחרות
5	1,206	1,149	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
7	816	818	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו
(10)	4,732	3,867	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן
29	1,259	1,177	התחייבויות להוצאת ערביות

יתרות האשראי החוץ מאזניות הסתכמו ביום 31 במרס 2021 ב-9,139 מיליון ש"ח, לעומת 10,050 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020. ירידה בשיעור של כ-9%.

טבלה 10: התפתחות ביתרות הפיקדונות

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	יתרה ליום 31 במרס 2021	
שיעור השינוי			במיליוני ש"ח
2.074%	37,361	38,136	פיקדונות הציבור
(29.54%)	132	93	פיקדונות מבנקים
-	-	-	פיקדונות הממשלה
1.96%	37,493	38,229	סך-הכל

יתרת הפיקדונות ליום 31 במרס 2021 הסתכמה בסך של 38,229 מיליון ש"ח, לעומת 37,493 מיליון ש"ח בסוף שנת 2020. גידול זה בשיעור של 1.96% נובע בחלקו ממימוש ני"ע על ידי לקוחות הבנק והעברת הכספים לפיקדונות, במקביל לקיטון במשיכה מפיקדונות בשל ירידה בהיקפי הצריכה ועסקאות נדל"ן במשק עקב משבר הקורונה.

ניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 11: סיכון אשראי לפי ענפי משק – מאוחד

ליום 31 במרס 2021							סיכון אשראי כולל ¹				
חובות ² וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ³							סיכון אשראי כולל ¹				
הפסדי אשראי ⁴											
יתרת הפרשה	מחיקות	הוצאות (הכנסות)	מזה:	מזה:	מזה:	מזה:	דירוג ביצוע	אשראי ⁵	בעייתי ⁶	סך הכל	
אשראי	נטו ⁹	אשראי	פגום	בעייתי ⁶	חובות ²	סך הכל	אשראי ⁵	בעייתי ⁶	סך הכל	במיליוני ש"ח	
1	-	-	-	-	134	155	-	155	155		פעילות לווים בישראל:
1	1	(1)	-	-	89	134	10	228	238		חקלאות
26	-	(6)	71	115	726	1,328	124	1,300	1,424		כרייה וחציבה
49	1	(12)	46	66	1,951	4,035	66	4,026	4,092		תעשייה
11	-	(4)	18	18	1,010	1,374	18	1,577	1,595		בינוי ונדל"ן - בינוי ⁷
4	-	(1)	-	-	215	431	-	557	557		בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
17	-	(5)	70	86	1,890	2,575	92	2,570	2,662		אספקת חשמל ומים
8	-	(2)	25	63	173	197	63	134	197		מסחר
18	-	1	81	86	242	290	88	206	294		בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
3	-	-	-	16	208	335	16	390	406		תחבורה ואחסנה
19	-	(5)	22	22	1,570	2,030	27	2,373	2,400		מידע ותקשורת
2	-	(1)	3	3	273	491	3	492	495		שרותים פיננסיים
2	-	(1)	-	1	358	462	1	462	463		שרותים עסקיים אחרים
161	2	(37)	336	476	8,839	13,837	508	14,470	14,978		שרותים ציבוריים וקהילתיים
52	-	(2)	-	44	10,478	11,099	44	11,055	11,099		סך הכל מסחרי
107	-	(9)	17	39	4,573	5,897	39	5,868	5,907		אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
320	2	(48)	353	559	23,890	30,833	591	31,393	31,984		אנשים פרטיים - אחר
					155	155	-	514	514		סך הכל ציבור - פעילות בישראל
					-	-	-	6,134	6,134		בנקים בישראל ⁸
320	2	(48)	353	559	24,045	30,988	591	38,041	38,632		ממשלת ישראל
											סך הכל פעילות בישראל
											פעילות לווים בחו"ל:
-	-	-	-	-	-	1	8	331	339		סך הכל ציבור
-	-	-	-	-	332	331	-	955	955		בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		ממשלות חו"ל
-	-	-	-	-	332	332	8	1,286	1,294		סך הכל פעילות בחו"ל
320	2	(48)	353	559	24,377	31,320	599	39,327	39,926		סך הכל

1. סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים, כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, כולל: חובות - 24,377 מיליון ש"ח, אגרות חוב - 7,541 מיליון ש"ח, ניירות ערך שנשאלו - 73 מיליון ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 751 מיליון ש"ח, סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים - 7,184 מיליון ש"ח.
2. אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופקדונות בבנקים (למעט פקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו.
3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
4. כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזני (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
5. סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
6. סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
7. כולל הלוואות לדירור, שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה. בגין סיכון אשראי מאזני בסך 6 מיליון ש"ח ובגין סיכון אשראי חוץ מאזני בסך 1 מיליון ש"ח.
8. לא כולל פקדונות בבנק ישראל.
9. קיטון (גידול) במחיקות נטו (שינוי ביתרת מחיקות בנטרול גביות ומחילות במהלך התקופה).

טבלה 11: סיכון אשראי לפי ענפי משק – מאוחד

ליום 31 בדצמבר 2020

חובות ² וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ³							סיכון אשראי כולל ¹		
הפסדי אשראי ⁴							דירוג ביצוע אשראי ⁵ ו ⁶ בעיית		
יתרת הפרשה הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו ⁹	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה:				סך הכל חובות ² ו ⁶ בעיית	סך הכל ביצוע אשראי ⁵ ו ⁶ בעיית	סך הכל במיליוני ש"ח
			מזה: פגום*	מזה: פגום*	מזה: פגום*	מזה: פגום*			
1	-	1	-	-	138	159	-	160	160
1	-	-	-	-	115	166	11	253	264
32	6	(17)	80	127	939	1,598	134	1,575	1,709
60	(9)	29	49	72	2,183	4,373	72	4,378	4,450
15	1	5	14	19	1,079	1,419	19	1,594	1,613
5	1	-	-	-	235	472	-	600	600
22	-	9	77	96	2,043	2,817	102	2,808	2,910
10	(6)	15	26	68	195	219	69	165	234
17	(1)	14	83	89	247	297	91	212	303
3	-	1	-	16	220	330	16	401	417
24	2	(2)	26	26	1,664	2,408	31	2,736	2,767
3	-	2	3	4	282	498	4	497	501
3	5	(4)	-	1	388	510	1	511	512
196	(1)	53	358	518	9,728	15,266	550	15,890	16,440
54	-	12	-	44	10,380	11,266	44	11,222	11,266
116	(21)	36	18	38	4,781	6,159	38	6,133	6,171
366	(22)	101	376	600	24,889	32,691	632	33,245	33,877
-	-	-	-	-	239	239	-	679	679
-	-	-	-	-	-	-	-	7,126	7,126
366	(22)	101	376	600	25,128	32,930	632	41,050	41,682
-	-	-	-	-	-	1	15	316	331
-	-	-	-	-	483	483	-	1,200	1,200
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	483	484	15	1,516	1,531
366	(22)	101	376	600	25,611	33,414	647	42,566	43,213

פעילות לווים בישראל:

חקלאות	160
כרייה וחציבה	264
תעשייה	1,709
בינוי ונדל"ן - בינוי ⁷	4,450
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1,613
אספקת חשמל ומים	600
מסחר	2,910
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	234
תחבורה ואחסנה	303
מידע ותקשורת	417
שירותים פיננסיים	2,767
שירותים עסקיים אחרים	501
שירותים ציבוריים וקהילתיים	512
סך הכל מסחרי	16,440
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	11,266
אנשים פרטיים - אחר	6,171
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	33,877
בנקים בישראל ⁸	679
ממשלת ישראל	7,126
סך הכל פעילות בישראל פעילות לווים בחו"ל:	41,682
סך הכל ציבור	331
בנקים בחו"ל	1,200
ממשלות חו"ל	-
סך הכל פעילות בחו"ל	1,531
סך הכל	43,213

* סווג מחדש

1. סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים, כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, כולל: חובות – 25,611 מיליון ש"ח, אגרות חוב – 8,682 מיליון ש"ח, ניירות ערך שנשאלו – 6 מיליון ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים – 893 מיליון ש"ח, סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים – 8,021 מיליון ש"ח.
2. אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו.
3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
4. כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזני (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
5. סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
6. סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
7. כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה. בגין סיכון אשראי מאזני בסך 7 מיליון ש"ח ובגין סיכון אשראי חוץ מאזני בסך 9 מיליון ש"ח.
8. לא כולל פיקדונות בבנק ישראל.
9. קיטון (גידול) במחיקות נטו (שינוי ביתרת מחיקות בנטרול גביות ומחילות במהלך התקופה).

טבלה 12: חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
ראה הערה (1) לטבלה

ליום 31 בדצמבר 2020			ליום 31 במרס 2021			
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ³	סיכון אשראי מאזני ²	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ- מאזני נוכחי ³	סיכון אשראי מאזני ²	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
25	-	25	103	-	103	דירוג אשראי חיצוני
1,123	2	1,121	812	2	810	AAA עד AA-
77	-	77	62	-	62	A+ עד A-
85	-	85	73	-	73	BBB+ עד BBB-
-	-	-	-	-	-	BB+ עד B
-	-	-	-	-	-	ללא דירוג
1,310	2	1,308	1,050	2	1,048	סך הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, חברות אחזקה של בנקים, בנקים להשקעות וקסטודיאנים.
- (2) פיקדונות ויתרות עו"ש בבנקים, השקעות באגרות-חוב, ונסכים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) יתרות האשראי החוץ מאזניות כוללות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
- (4) לא קיימים מוסדות פיננסיים אשר מסווגים כחוב פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת וכן לא קיימת הפרשה להפסדי אשראי.

המוסדות הנכללים בטבלה לעיל כוללים בעיקר בנקים הפועלים במדינות OECD. החשיפה של הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 31 במרס 2021 בכ-1,050 מיליוני ש"ח, ירידה של כ-260 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-1,310 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2020. ירידה זו נבעה מחשיפה המאזנית בסך 260 מיליון ש"ח.

עיקר החשיפה של הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים במדינות ארה"ב, בריטניה ובלגיה. לבנק חשיפה בסך 2 מיליון ש"ח לבנק אירלנדי בדירוג A+, וחשיפה זניחה לבנק איטלקי בדירוג BBB. לא קיימת חשיפה לבנקים הפועלים ביוון ופורטוגל. לא קיימת חשיפה למוסדות פיננסיים זרים העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק (ב-31 במרס 2021 מעל 590 מיליון ש"ח, בסוף שנת 2020 מעל 578 מיליון ש"ח), כהגדרתו בהוראת נב"ת מספר 202 – ההון הפיקוחי בדבר רכיבי ההון, במדינה: בריטניה – אין חשיפה נכון ליום 31 במרס 2021 (סך החשיפה בסוף שנת 2020 הייתה כ-742 מיליון ש"ח, מזה סך של 11 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 665 מיליון ש"ח בדירוג A+, סך של 63 מיליון ש"ח בדירוג A והיתרה בסך 3 מיליון ש"ח בדירוג BBB+). לאור ההשלכות השליליות הצפויות של משבר הקורונה, הבנק עוקב אחר שינויים בדירוגים של מוסדות אלו המתפרסמים על ידי סוכנויות הדירוג הבינלאומיות. הבנק עוקב אחר פרמטרים נוספים המצביעים על מצבם של מוסדות אלו. פרמטרים אלו כוללים שינויים מהירים במחירי המניות, שינויים במרווחי אג"ח ו-Credit Default Swaps, עלויות גיוס מקורות ומידע נוסף המתפרסם אודות המוסדות הפיננסיים. על בסיס מכלול המידע הנאסף, הבנק מתאים את היקף החשיפה למוסדות הפיננסיים השונים.

הבנק בוחן את הפעילות מול מוסדות אלו על בסיס שוטף ועוקב אחרי התפתחות הסיכון ומתאים את החשיפות והמסגרות בהתאם להתפתחויות הפרטניות.

התפתחויות בהפרשה להפסדי אשראי

טבלה 13: תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

גילוי על פי נדבך 3

אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל ציבור	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
ליום 31 מרס 2021						
366	-	366	116	54	196	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2020
(48)	-	(48)	(9)	(2)	(37)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(7)	-	(7)	-	-	(7)	מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
(9)	-	(9)	(8)	-	(1)	מחיקות חשבונאיות
11	-	11	8	-	3	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
2	-	2	-	-	2	מחיקות חשבונאיות נטו
<u>320</u>	<u>-</u>	<u>320</u>	<u>107</u>	<u>52</u>	<u>161</u>	יתרת הפרשה להפסדי אשראי 31.3.2021
41	-	41	4	-	37	מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
ליום 31 בדצמבר 2020						
287	-	287	101	42	144	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2019
101	-	101	36	12	53	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7	-	7	1	-	6	מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
(102)	-	(102)	(76)	-	(26)	מחיקות חשבונאיות
80	-	80	55	-	25	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(22)	-	(22)	(21)	-	(1)	מחיקות חשבונאיות נטו
<u>366</u>	<u>-</u>	<u>366</u>	<u>116</u>	<u>54</u>	<u>196</u>	יתרת הפרשה להפסדי אשראי 31.12.2020
48	-	48	4	-	44	מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
ליום 31 במרס 2020						
287	-	287	101	42	144	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2019
45	-	45	22	-	23	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2	-	2	-	-	2	מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
(23)	-	(23)	(21)	-	(2)	מחיקות חשבונאיות
17	-	17	13	-	4	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(6)	-	(6)	(8)	-	2	מחיקות חשבונאיות נטו
<u>326</u>	<u>-</u>	<u>326</u>	<u>115</u>	<u>42</u>	<u>169</u>	יתרת הפרשה להפסדי אשראי 31.3.2020
43	-	43	3	-	40	מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לפרטים נוספים, ראה ביאור 13 – מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים של הבנק ל-31 במרס 2021, וכן סעיף תנועה בחובות פגומים – סיכון איכות תיק האשראי, בדוח הדירקטוריון.

הפיקוח על הבנקים הנחה את המערכת הבנקאית להפעיל שיקול דעת משמעותי בהערכת הפסדי האשראי הצפויים בתיק האשראי שלו. וזאת על מנת לוודא שההפרשות להפסדי אשראי יהיו מספיקות כדי לכסות באופן שמרני וזהיר את האומדן העדכני של הפסדי האשראי הצפויים מתיק האשראי של התאגיד הבנקאי, כולל ההשפעה של אירוע נגיף הקורונה. הבנק עדכן במודל ההפרשה הקבוצתית את הפרמטרים המאקרו כלכליים המשפיעים על חישוב ההפרשה הקבוצתית (בעיקר השינוי בשיעור האבטלה הצפוי ובתחזית לגבי הצמיחה השלילית במשק), המביאים גם בחשבון את חוסר הודאות הקיימת, בהתבסס על חוות דעתו של הכלכלן של הבנק, שהסתמך בין היתר על תחזיות חטיבת המחקר של בנק ישראל וגופי מחקר אחרים במשק. בנוסף, בחן הבנק השפעת תרחישי קיצון ספציפיים שביצע על אוכלוסיית הלווים אשר הקפאו תשלומי הלוואות וטרם חזרו לשלם וכן על אוכלוסיית הלווים שנטלו הלוואות בערבות המדינה. כמו כן, סיווג הבנק כחובות בעייתיים מספר לווים, שמצבם הורע עקב משבר הקורונה וכן הגדיל את ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי כמפורט בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 בדצמבר 2020.

טבלה 14: חובות אשר בוצעה לגביהם דחיית תשלומים במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה, ואשר לא סווגו כחובות בארגון מחדש של חוב בעייתי

מזה: בפיגור של 30 ימים או יותר	פירוט נוסף של חובות שנמצאים בדחיית תשלומים, לפי משך תקופת דחיית התשלומים ⁽³⁾		פירוט נוסף של יתרת החוב הרשומה של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים		חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח ⁽¹⁾⁽²⁾			חובות לא בעייתיים			אשראי לציבור במיליוני ש"ח
	חובות לא בעייתיים		חובות לא בעייתיים		סכום התשלומים שנדחו	מספר הלוואות	יתרת חוב רשומה	חובות בעייתיים	חובות לא בעייתיים	חובות לא בעייתיים	
	חובות לגביהם בוצעה דחייה של יותר מ-6 חודשים	חובות לגביהם בוצעה דחייה של יותר מ-3 חודשים	חובות לגביהם בוצעה דחייה של יותר מ-6 חודשים	חובות לגביהם בוצעה דחייה של יותר מ-3 חודשים							
3	41	-	9	9	1	1	9	-	-	9	עסקים גדולים
-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	עסקים בינוניים
20	261	2	1	4	4	28	4	-	-	4	עסקים קטנים
9	257	1	20	34	34	618	34	-	-	34	אנשים פרטיים- לא דיור
18	1,823	37	39	77	76	100	81	4	4	81	הלוואות לדיור
50	2,432	40	69	124	123	747	128	9	4⁽⁴⁾	128	סך הכל ליום 31.3.2021
38	2,480	28	199	296	294	2,587	297	19	1 ⁽⁴⁾	297	סך הכל ליום 31.12.2020
39	2,049	287	384	741	731	3,043	772	44	31 ⁽⁴⁾	772	סך הכל ליום 30.9.2020

- (1) חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון ליום 30.4.2021, במיליוני ש"ח. יתרת חוב רשומה בסך 85, מספר הלוואות 346, סכום התשלומים שנדחו 9.
- (2) מזה: דחיות שניתנו שאינן במסגרת תכנית רוחבית בסך 9 מיליון ש"ח (ליום 31.12.2020 - 18 מיליון ש"ח).
- (3) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת התמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחייה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.
- (4) מזה: חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית בסכום זניח (ליום 31.12.2020 - סכום זניח).

למידע נוסף אודות התפתחויות בהפרשה להפסדי אשראי והקשר בין השינוי במדדי איכות האשראי להפרשה להפסדי אשראי ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר ופרק סיכון איכות תיק האשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2021.

חובות שנדחו בהם תשלומים במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה, ואשר לא סווגו כחובות בארגון מחדש של חוב בעייתי

בשל משבר הקורונה ועל מנת לתת מענה ללקוחות, הבנק איפשר ללקוחות דחיה של תשלומי הקרן והריבית (או הקרן בלבד במקרים בהם הוסכם עם הלקוח על תשלום הריבית באופן שוטף) לתקופה של שלשה חודשים תוך מתן אפשרות לדחיה לתקופה נוספת בהלוואות צרכניות ובאשראי לדיור, בהתאם לקריטריונים שנקבעו בהסכמה עם בנק ישראל.

באשראי לדיור, התווסף סכום הדחיה לתשלום החודשי, מבלי להאריך את תקופת ההלוואה. ביתר תחומי האשראי, הארכה תקופת ההלוואה בהתאם לחודשי הדחיה. מרבית הלקוחות אשר התקופה החוזית של דחיית התשלומים שלהם הסתיימה, חזרו לפרוע את ההלוואה כסדרה.

יצוין כי קיים סיכון מוגבר בגין אשראי שבגינו בוצעה דחיה והוא תלוי ביכולת העתידית של הלווה לפרוע את תשלומי ההלוואה כסדרם, במועד סיום הדחייה.

הבנק עוקב אחר רמת הסיכון של האשראי ללווים אלו ובחן את אוכלוסיית הלווים אשר ביצעו דחיית תשלומים של הלוואות וטרם חזרו לשלםם ואת הצורך לבצע הפרשה בגינם באופן הבא:

1. בחינה של החמרת דירוגי האשראי ובעיקר בענפים בסיכון גבוה.
2. בחינה של החמרת ההסתברות לכשל (PD) בהתאם לדירוגים מחמירים יותר.
3. לקוחות עסקיים ומסחריים נבחנו גם באופן פרטי בהתאם לסטטוס מצבם ורמת הסיכון המעודכנת שלהם, התקבלה החלטה פרטנית האם לנהלם במסגרת רשימות מעקב או לחילופין לסווגם.

אשראי בערבות מדינה שניתן לעסקים להתמודדות עם משבר נגיף הקורונה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, הבנק הצטרף לקרן להעמדת הלוואות בערבות מדינה לעסקים קטנים ובינוניים ומאפשר ללקוחותיו וללקוחות כל הבנקים להגיש בקשה לקרן ולקבל הלוואות בתנאי הקרן (במסלול על בסיס פריים ולתקופה של עד 5 שנים). זאת, בהתאם לתהליך החיתום שהוגדר. בנוסף למסלול הרגיל, איפשר הבנק ללקוחותיו וללקוחות כל הבנקים להגיש בקשה לקרן במסלול מוגבר המיועד לענפים שנפגעו באופן משמעותי ממשבר הקורונה והבנק מאפשר קבלת הלוואות גם במסלול זה. בהיבט הסיכון, שיקול הדעת האשראי ותהליכי החיתום שהבנק מבצע זהים לאלו הנלקחים בחשבון במסגרת העמדות אשראי באופן עצמאי ומשום כך לא נראה סיכון עודף בתיק זה.

הבנק בוחן כל בקשה על פי יכולת החזר של הלקוח ועל פי סבירות להתאוששות העסק בתום המשבר. כמו כן, ההישענות על מרכיב הערבות האישית של הלקוח נבחנת על פי מצבו הפיננסי.

תהליכי חיתום אלו מביאים לכך שחלק גדול מהבקשות מאושרות בסכומים נמוכים מסכום הבקשה המקורי. קיים פיזור גבוה מאוד בסכומים ללווים מענפים שונים.

על רקע המיזוג הצפוי עם בנק מזרחי טפחות, הבנק חדל להעמיד הלוואות חדשות במסגרת הקרן.

טבלה 15: אשראי בערבות מדינה שניתן לעסקים להתמודדות עם משבר נגיף הקורונה ליום 31 במרס 2021

יטרת חוב רשומה	אשראי לציבור
במיליוני ש"ח	
15	עסקים גדולים
53	עסקים בינוניים
137	עסקים זעירים וקטנים
205	סך הכול

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

גילוי על פי נדבך 3

כחלק מניהול סיכון האשראי מקבל הבנק מלקוחותיו בטוחות לצורך הבטחת האשראי. במסגרת באזל 3, בנדבך הראשון, הבנק מכיר בביטחונות על פי הגישה המקיפה, כהגדרתה בהוראה. בגישה זו, ערך הביטחון נטו מופחת בהתאם למקדמים לפי סוג הנכס, התאמת מטבע או תקופה לפירעון.

בנוסף, החל מיום 31 במרס 2019 הבנק משתמש בפוליסות ביטוח להפחתת סיכון האשראי של ערבויות ומסגרות בלתי מנוצלות פרויקטים אשר נחתמו ו/או יחתמו לגביהם הסכמים לליווי פיננסי. לפרטים נוספים ראה פרק סקירת נכסי סיכון משוקללים.

לפירוט סוגי הביטחונות הפיננסיים הכשירים בהם הבנק עושה שימוש לצורך חישוב הלימות ההון ואופן הערכתם לצרכי הפחתת סיכון, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)

טבלה 16: שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3)

ה	ד	ג	ב	א2	א1	א	
מובטחים				לא מובטחים			
מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות				מזה: על ידי ביטחון			
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח ⁽²⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	במיליוני ש"ח
יתרות ליום 31 במרס 2021							
28	180	1,068	2,722	1,096	2,902	37,026	1 חובות, למעט אג"ח
-	-	-	-	-	-	6,564	2 אג"ח
28	180	1,068	2,722	1,096	2,902	43,590	3 סה"כ
-	-	1	19	1	19	259	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר
יתרות ליום 31 במרס 2020 ⁽³⁾							
6	18	1,068	2,544	1,074	2,562	31,367	1 חובות, למעט אג"ח
-	-	-	-	-	-	7,225	2 אג"ח
6	18	1,068	2,544	1,074	2,562	38,592	3 סה"כ
-	-	1	2	1	2	212	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר
יתרות ליום 31 בדצמבר 2020							
31	175	1,168	2,868	1,199	3,043	35,205	1 חובות, למעט אג"ח
-	-	-	-	-	-	7,632	2 אג"ח
31	175	1,168	2,868	1,199	3,043	42,837	3 סה"כ
-	-	11	15	11	15	280	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר

(1) חשיפה לאחר מחיקות חשבונאיות, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

(2) לאחר הכפלה במקדמי ביטחון (haircuts), כולל התאמות חיוביות שנוספו לחשיפה.

(3) בעקבות התפשטות נגיף הקורונה נצפה מימוש ני"ע מאסיבי על ידי הציבור והפקדת התמורה במערכת הבנקאית. כתוצאה מכך גדלו עודפי הנזילות בבנק שהופנו בעיקר לפיקדונות בבנק ישראל ולרכישת ני"ע שהונפקו על ידי מדינת ישראל. מימושים אלו תרמו גם לירידה בחשיפות המובטחות על ידי ביטחון.

סיכון אשראי בגישה הסטנדרטית

לתיאור מפורט על השימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD) בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)

טבלה 17: הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5) ראה הערה (1) לטבלה

א	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ל		
0%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150% ²	סה"כ		
במיליוני ש"ח										
ליום 31 במרס 2021										
1	19,138	-	-	-	-	-	-	19,138	ריבוניות ³	
2	405	-	-	-	-	-	-	405	ישויות סקטור ציבורי	
3	1,204	-	-	-	-	-	-	1,204	תאגידים בנקאיים	
5	471	-	-	-	-	5,788	-	6,259	תאגידים	
6	-	-	-	-	-	2,702	-	2,702	בביטחון נדל"ן מסחרי	
7	-	-	-	-	4,902	4	-	4,906	קמעונאיות ליחידים	
8	-	-	-	-	799	1	-	800	עסקים קטנים	
9	-	5,176	2,514	885	1,385	128	-	10,088	משכנתאות לדיור	
10	-	-	-	-	-	218	183	401	הלוואות בפיגור	
11	588	-	-	-	-	727	47	1,362	נכסים אחרים	
א11	-	-	-	-	-	263	36	299	מזה: בגין מניות	
12	19,726	2,080	5,176	2,514	885	7,086	9,568	230	47,265	סך הכל
ליום 31 במרס 2020										
1	11,956	-	-	-	-	-	-	11,956	ריבוניות ³	
2	487	-	-	-	-	-	-	487	ישויות סקטור ציבורי	
3	1,456	-	-	-	-	-	-	1,456	תאגידים בנקאיים	
5	510	-	1	-	-	7,548	-	8,059	תאגידים	
6	-	-	-	-	-	2,751	-	2,751	בביטחון נדל"ן מסחרי	
7	-	-	-	-	5,396	3	-	5,399	קמעונאיות ליחידים	
8	-	-	-	-	766	1	-	767	עסקים קטנים	
9	-	5,164	2,293	679	1,332	92	-	9,560	משכנתאות לדיור	
10	-	-	-	-	-	76	156	232	הלוואות בפיגור	
11	746	-	-	-	-	718	52	1,516	נכסים אחרים	
א11	-	-	-	-	-	176	35	211	מזה: בגין מניות	
12	12,702	2,453	5,164	2,294	679	7,494	11,189	208	42,183	סך הכל

טבלה 17: הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
ראה הערה (1) לטבלה

א	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ל	
0%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150% ²	סה"כ	
במיליוני ש"ח									
ליום 31 בדצמבר 2020									
17,280	-	-	-	-	-	-	-	17,280	ריבוניות ³
446	-	-	-	-	-	-	-	446	ישויות סקטור ציבורי
1,397	-	-	-	-	-	-	-	1,397	תאגידים בנקאיים
7,178	-	6,734	-	-	1	-	-	443	תאגידים
2,824	-	2,824	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
5,077	-	4	5,073	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
823	-	1	822	-	-	-	-	-	עסקים קטנים
10,009	-	137	1,501	813	2,462	5,096	-	-	משכנתאות לדיור
330	123	207	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
1,323	54	661	-	-	-	-	-	608	נכסים אחרים
269	38	231	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות
<u>46,687</u>	<u>177</u>	<u>10,568</u>	<u>7,396</u>	<u>813</u>	<u>2,463</u>	<u>5,096</u>	<u>2,286</u>	<u>17,888</u>	סך הכל

1. חשיפה לאחר מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי. לא כולל תיק למסחר. הצגת מכשירים פיננסיים נגזרים לפי הגישה הסטנדרטית. לאחר הכפלה במקדמי המרה לאשראי של חשיפות חוץ מאזניות.
2. לרבות הלוואות בפיגור של למעלה מ-90 יום או חובות פגומים שאינם צוברים ריבית או השקעות בקרנות גידור / הון סיכון / הון פרטיות (ראה גם תת פרק "מניות בתיק הבנקאי" בהמשך פרק זה).
3. בעקבות התפשטות נגיף הקורונה נצפה מימוש ני"ע מאסיבי על ידי הציבור והפקדת התמורה במערכת הבנקאית. כתוצאה מכך גדלו עודפי הנזילות בבנק שהופנו בעיקר לפקדונות בבנק ישראל ולרכישת ני"ע שהונפקו על ידי מדינת ישראל.

סיכון אשראי של צד נגדי

גילוי על פי נדבך 3

גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים ביחס לצד הנגדי. הסיכון שהצד הנגדי בעסקת OTC (Over the Counter) יכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים בעסקה. הפסד ייגרם אם בעת כניסת הצד הנגדי לכשל, יהיו מול הלקוח עסקאות בעלות ערך כלכלי חיובי. סיכון זה נמדד על-ידי הפעלת מקדמים הקבועים בהוראה על הערך הנקוב של העסקות, ובהתאם למשקל הסיכון של הצד הנגדי.

לפרטים נוספים בעניין אופן אמידת הסיכון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

טבלה 18: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

א				ב				ה				ו			
עלות שחלוף ¹		חשיפה פוטנציאלית עתידית ²		עלות שחלוף ¹		חשיפה פוטנציאלית עתידית ²		עלות שחלוף ¹		חשיפה פוטנציאלית עתידית ²		עלות שחלוף ¹		חשיפה פוטנציאלית עתידית ²	
RWA		EAD לאחר CRM ³		RWA		EAD לאחר CRM ³		RWA		EAD לאחר CRM ³		RWA		EAD לאחר CRM ³	
במיליוני ש"ח															
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020				יתרה ליום 31 במרס 2020				יתרה ליום 31 במרס 2021							

שיטת החשיפה הנוכחית	209	508	672	161	339	522	728	160	230	499	631	166
סה"כ	209	508	672	161	339	522	728	160	230	499	631	166

- עלות שחלוף עבור עסקאות שלא חלות עליהן דרישות מרווח עלות השחלוף היא ההפסד שיתרחש אם צד נגדי ייכנס לכשל ועסקאותיו ייסגרו באופן מיידי. עבור עסקאות עם מרווח, זהו ההפסד שיתרחש אם צד נגדי ייכנס לכשל כעת או במועד עתידי, בהנחה שהסגירה או ההחלפה של העסקאות תתרחש באופן מיידי. אולם, סגירת עסקה בפני הצד הנגדי עם התרחשות כשל לא תהיה מיידי בהכרח.
- חשיפה פוטנציאלית עתידית היא כל גידול פוטנציאלי בחשיפה בין הזמן הנוכחי ועד לתום תקופת סיכון המרווח.
- חשיפה בעת כשל. מתייחס לסכום הרלוונטי לחישוב דרישות ההון לאחר שיושמו שיטות CRM התאמות שערך לסיכון אשראי (CVA).
- הגידול בעלות השחלוף נובעת מהתפשטות ווירוס הקורונה במהלך המחצית הראשונה של שנת 2020 אשר גרמה לאי ודאות והשפיעה על המסחר בשווקים ועל הכלכלה העולמית אשר בעקבותיה חלה עליה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ובכללם בשערי החליפין, מרווחי הבסיס (basis spread) ושערי המניות.

הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

טבלה 19: הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

א		ב		א		ב	
EAD לאחר CRM		EAD לאחר CRM		RWA		RWA	
במיליוני ש"ח							
יתרה ליום 31 במרס 2021		יתרה ליום 31 במרס 2020		יתרה ליום 31 בדצמבר 2020			

310	61	373	127	282	56
-----	----	-----	-----	-----	----

סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3, CCR8)

סך החשיפות הנובעות מסיכון אשראי צד נגדי אינו מהותי. סך עלות השחלוף מסתכמת בכ-209 מיליון ש"ח, נכון ליום 31 במרס 2021 (230 מיליון ש"ח ל-31 בדצמבר 2020).

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

סכום הביטחונות המשמשים כמפחיתי סיכון אינו מהותי. סך הביטחונות נכון ל-31 במרס 2021 עומד על 45 מיליון ש"ח (98 מיליון ש"ח ל-31 בדצמבר 2020).

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

נכון ליום 31 במרס 2021 הבנק אינו משתמש בנגזרי אשראי לצורך ניהול סיכוני תיק האשראי.

סיכון שוק הוא הסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים עקב שינוי בתנאי השוק (רמת מחירים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).

ניהול סיכון השוק (MRA)

הדירקטוריון מתווה מסגרת לניהול סיכון השוק, וסוקר בתדירות שנתית לפחות את מסמך המדיניות של הבנק. הדירקטוריון דן, מחליט, וקובע הנחיות, באשר למדיניות ניהול סיכונים השוק של הבנק ויעדיו העסקיים, בהתאם למפורט בנוהל עבודת הדירקטוריון. הדירקטוריון סוקר את תהליך ניהול סיכונים השוק ומוודא קיומם של תהליכים אפקטיביים לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרה אחר סיכונים השוק, כמו גם התאמת פרופיל סיכונים השוק של הבנק לתיאבון הסיכון שנקבע, בין היתר באמצעות סקירה רבעונית של מסמך הסיכונים.

ניהול הפוזיציה בסיכונים שוק מבוצע באמצעות המכשירים הקיימים בשוק, תוך מתן עדיפות לאיזון החשיפות באמצעות הפעילות מול לקוחות הבנק (פיקדונות, אשראי ונגזרים).

במהלך 2020 התפשטות ווירוס הקורונה ברחבי העולם והעמקתו במדינות רבות וביניהן גם ישראל, גרמה לאי ודאות והשפיעה על המסחר בשווקים ועל הכלכלה העולמית אשר בעקבותיה חלה עליה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ובכללם בשערי החליפין, מרווחי הבסיס (basis spread), שערי מניות ומחירי אגרות חוב. בתגובה הפחיתו בנקים מרכזיים רבים את הריבית.

כתוצאה מכך, נצפתה עליה באומדני הסיכון ונצפו מספר חריגות באומדני ה-VAR ההיסטורי וההיברידי אשר נבעו מכניסה של תצפיות מחמירות הנובעות ממצב השוק וזאת למרות שלא בוצעו בתקופה זו שינויים מהותיים בהרכב התיק.

נעשתה בחינה של תיקון סיבולת הסיכון מול האלטרנטיבה לסגירת פוזיציות שיקבעו הפסדים בתיק ושלא היו נכונות לדעת הבנק מבחינה עסקית. אי לכך התקבלה החלטה להרחיב באופן זמני ולתקופת זמן מוגבלת את סיבולת הסיכון עבור מדדי הסיכון המרכזיים.

כל ההתאמות אשר בוצעו הינן החל מה-31 במרס 2020 ולתקופת זמן מוגבלת שהוגדרה מראש.

החל מהרבעון השני לשנת 2020, לאור המגמה החיובית בשוק ההון, נרשמה ירידה בחשיפות העיקריות. לאחר התאמת המגבלות הראשונית ב-31 במרס 2020 בוצעו מספר פעמים בחינות מחדש למגבלות אשר הורחבו זמנית וכלל שהתקדם הזמן הוחלט להחזיר בהדרגה חלק גדול מהמגבלות לתיאבון וסיבולת הסיכון המקוריים ועבור חלק נוסף לאשר המשך הרחבה זמנית לתקופת זמן נוספת מוגבלת מראש וזאת עד אשר ההרחבות יבטלו במהלך 2021 לאחר יציאת התרחישים הקיצוניים מהתקופה הנבדקת.

לפירוט נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחויות של נכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021.

לפרטים נוספים בעניין אופן ניהול סיכון השוק בבנק, לרבות הפעילויות העיקריות של הדירקטוריון הנוגעות לניהול סיכונים השוק, המבנה הארגוני לניהול סיכונים השוק וכן תהליכי הניטור והבקרה בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)

טבלה 20: סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

א	א	א	
סכומים	סכומים	סכומים	
			במיליוני ש"ח
31.12.2020	31.3.2020	31.3.2021	
			מוצרים ישירים (outright products)
302	373	413	1 סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
40	33	34	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
139	118	122	3 סיכון שער חליפין
			אופציות
27	58	9	6 גישת דלתא פלוס
508	582	578	9 סה"כ

מודלים לניהול סיכוני שוק

גילוי על פי EDTF / אחר

מדידת סיכוני השוק והערכתם הינה מרכיב מרכזי בתהליך ניהול סיכוני השוק, והיא מהווה בסיס לתהליכי הניטור והדיווח, ולהבטחת נאותות התשואה הצפויה כנגד סיכון השוק.

המדידה מבוצעת ביחס למכלול גורמי סיכוני השוק שזוהו במוצרים ופעילויות הבנק, המאזניות והחוץ מאזניות באמצעות מודל הערך שבסיכון (VAR) אשר מציג את הסיכון הפוטנציאלי (ירידה אפשרית בשווי בתקופת זמן נתונה). ככלל, החישוב מבוצע יומית בשתי שיטות, הגישה ההיסטורית והגישה ההיברידית (גישה המשלבת גישה היסטורית ומקדמי דעיכה), ברמת ביטחון של 99%.

בנוסף למודל VAR הבנק מפעיל תרחישי קיצון (Stress) הוליטיים וליסיון ריבית בפרט. מטרת תרחישי הקיצון הינה הערכת השפעתם הפוטנציאלית של אירוע חריג או שורת אירועים חריגים על התממשותם של סיכונים והשפעתם על יציבות הבנק. בבסיס התרחישים עומדים אירועים "חריגים אך מתקבלים על הדעת" העלולים להתהוות בסביבה הכלכלית בה פועל הבנק. התרחישים נוגעים למגוון סיכוני השוק וכוללים התייחסות לסיכוני בסיס, סיכוני ריבית, סיכוני מניות וסיכוני אופציות ומתבססים על תנודות היסטוריות ותיאורטיות במטבעות ובשווקים בהם הבנק פועל, תוך שבחינת תקופת החזקה הוגדרה בהתאם לגורם הסיכון, ובהפרדה לתיק בנקאי ותיק למסחר.

רשימת התרחישים נסקרת בתדירות שנתית לפחות, וכן מתעדכנת בעת הצורך מעת לעת על רקע ההתפתחויות בשווקים. התרחישים מובאים לדין בהנהלה ובדירקטוריון לצורך בחינה ואישור.

בהתאם לדווח לעיל, ולאור העלייה בתנודתיות גורמי הסיכון בשוק, נצפו במהלך חודש מרס 2020 חריגות ב VAR ההיסטורי וב VAR ההיברידית. העלייה באומדני ה-VAR נבעה מעליה בעוצמת התרחיש ההיסטורי, כתוצאה מכניסה של תצפיות מחמירות הנובעות ממצב השוק הנוכחי, ללא שינוי מהותי בפוזיציה.

יש לציין כי מודל ה-VAR הינו מודל המיועד לניהול סיכונים במצב שוק סדיר וככזה קיימות לו חולשות במדידה בתקופה קיצון. בספרות המקצועית, ידועה אי היעילות של מודל ה-VAR בזמני משבר. הסיבה היא כי בתקופת משבר ה-VAR ההיסטורי הופך למעשה להיות "VAR משבר" – בהינתן הנחת הבסיס כי תרחיש היסטורי שאירע בעבר עשוי להתרחש שוב. בעת התממשות אירוע קיצון, משמעות הנחה זו הינה כי תרחיש קיצון זה יתרחש פעם נוספת "באופן מיידי" (טרם התאוששות השוק).

החולשה מתעצמת עוד במדידת VAR בגישה ההיברידית, וזאת לאור השימוש במקדמי דעיכה. ההנחה בגישה זו הינה כי שינויים בגורמי סיכון השוק שנצפו בתקופה האחרונה סבירים יותר לחזור על עצמם משינויים שנצפו בתקופות היסטוריות יותר. בהתאם, תצפיות עדכניות מקבלות משקל עודף.

במהלך ארבעת הרבעונים: רבעון שני 2020 ועד רבעון ראשון 2021 אומדני ה-VAR ההיברידית הציגו ירידה הדרגתית בערכים וכאמור לעיל הוחזרו מגבלות נוספות לתיאבון וסיבולת הסיכון המקוריים.

בחינת איכות המודל מבוצעת על פי תוצאות הבחינה בדיעבד (Back Test) לכל גורם סיכון בנפרד ובהתאם לשיטת הרמזור. לפי שיטה זו, תוצאות הבחינה בדיעבד מסווגות לשלושה איזורים – אדום, צהוב, ירוק – על פי מספר החריגות. לקביעת האזור ברמזור נדרש מינימום של 250 תצפיות.

יובהר כי בסיכון אופציות, מדידת Back Test הינה שבועית ומאז תחילת המדידה לא עלו חריגות. ובשל כך ניתן להעריך את איכות המודל ב"אזור הירוק". כמו כן, נכון לרבעון הראשון 2021, כל המדידות, בשתי הגישות, ההיברידית והיסטורית, נמצאות ב"אזור הירוק".

טבלה 21: ריכוז מגבלות סיכון השוק הכוללות והחשיפה בפועל במיליוני ש"ח

מגבלה	בפועל		מגבלה		
	31.12.2020	31.3.2021 ⁵			31.12.2020
סה"כ	208.6	94.6	230	230	VAR חשיפת שוק כוללת ²
סה"כ	21.1	14.4	40	40	VAR חשיפת שוק כוללת בתיק למסחר ²
ריבית ¹	85	20.7	150	150	VAR חשיפת ריבית כוללת ²
ריבית ¹	10.8%	8.3%	14.0%	14.0%	DV כולל ^{3,4}
בסיס	43.4	17.6	60	60	VAR בסיס ²
מניות	39.2	30.6	40	45	VAR מניות ²
אופציות	39.3	20.6	40	40	תרחישים VOL/SPOT ⁶

1. בחישוב הסה"כ מובאות בחשבון הקטנות סיכוני הריבית בגין מיתאמים (קורולציות) בחשיפות הריבית ובסיס המט"ח בין מטבעות שונים ועל פני התקופות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר בנפרד.
2. מדידת VAR ל-10 ימים, למעט בתיק הבנקאי לחודש קלנדר.
3. מחושב כשיעור מההון העצמי.
4. יצוין כי החשיפה הינה עבור יום ספציפי, והיא משתנה תדיר בהתאם להזדמנויות בשוק וגורמים נוספים על פי שיקול דעת הבנק.

5. הירידה הכללית באומדני ה-VAR השונים נובעת מיציאה של תצפיות מחמירות מהטווח ההיסטורי. תצפיות אלו נכנסו עקב משבר הקורונה, והיו עדיין בטווח ההיסטורי ב-31.12.2020.
6. הירידה בחשיפה בתאריך 31.3.2021 לעומת 31.12.2020 נובעת גם היא מיציאת תצפיות של שינויים חדים בשערי המטבע. אלו השפיעו על קיטון חד בתרחיש התנודה בסטיית התקן ובתרחיש השער באופן כזה שהביא לתוצאה נמוכה יותר במדידת החשיפה.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

הבנק מודד ומנהל את סיכון הריבית על התיק הכולל ובהפרדה בין התיק הבנקאי והתיק למסחר, תוך התייחסות לסיכונים הנובעים מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות כתוצאה מהפעילות הבנקאית וכן מפעילות נוסטרו וחדר עסקאות. התיק הבנקאי מכיל את כלל הפוזיציות שלא יוחסו לתיק למסחר. להגדרת התיק למסחר ראה סעיף "ניהול פוזיציות בתיק למסחר" לעיל.

מדיניות ניהול חשיפת הריבית מכוונת להשגת רמות חשיפה רצויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה אליהם חשוף הבנק, בהתאמה לתחזיות בשווקים ולרמות הסיכון הרצויות ועל סמך המגבלות שנקבעו על-ידי הדירקטוריון. החשיפות העיקריות נלקחות במגזר השקלי, במגזר צמוד המדד ובמגזר הדולרי.

לפרטים נוספים בעניין אופן מדידת סיכון הריבית בבנק, לרבות טכניקות המדידה לחשיפת הריבית, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

ראה דוח לעיל על הפעולות שבוצעו כתוצאה מהשפעת התפשטות ווירוס הקורונה.

סיכון מניות

הבנק חשוף לסיכון של תנודתיות בשערי המניות בגין אחזקות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר. דירקטוריון הבנק הגדיר מגבלות סיכון נפרדות במונחי היקף ובמונחי VAR פרמטרי הן עבור מדד המעו"ף, קרנות סל ישראליות ומניות, והן עבור קרנות סל על מדדי חו"ל, מניות בחו"ל או ETF. בנוסף, נמדד הסיכון החשבונאי לתנודתיות ברווחיות בתיק הבנקאי תוך קביעת מגבלה ייעודית. הסיכון נמדד במונחי שינוי מחיר.

לפרטים נוספים בעניין אופן מדידת סיכון המניות בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

ראה דוח לעיל על הפעולות שבוצעו כתוצאה מהשפעת התפשטות ווירוס הקורונה.

ניהול סיכון הנזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו ולעמוד בפירעון התחייבויות במועד פירעון מבלי להיקלע להפסדים חריגים. ככלל, הבנק מעדיף את הקטנת סיכויי הנזילות על פני שיקולי רווחיות לטווח קצר.

לפרטים נוספים בעניין עקרונות לניהול סיכון הנזילות בבנק, לרבות אופן והתפיסה לניהול סיכון הנזילות בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" (LCR) מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.

הדרישה המזערית עומדת על 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו. הדרישות חלות הן בסך המטבעות והן במטבע-חוץ בנפרד, הן ברמת התאגיד הבנקאי "סולו" והן ברמת המאוחד, וחישוב היחס מבוצע בהתאם. תאגיד בנקאי אשר אינו עומד ביחס המינימלי נדרש לדווח באופן מיידי לפיקוח על הבנקים, ולאחר שלושה ימי חריגה להגיש תכנית לעמידה בדרישה המזערית. יחס כיסוי הנזילות נמדד ברמה יומית ומדווח כממוצע התצפיות היומיות שנמדדו ברבעון שהסתיים בתאריך הדוח.

יחס הכיסוי הממוצע במהלך הרבעון הראשון 2021 עמד על 178% לעומת 137% ברבעון הראשון 2020 אל מול דרישה מזערית של 100%.

במהלך הרבעון הראשון 2021 לא נצפו חריגות מהדרישה המזערית ביחס ה-LCR.

יצוין כי מדידת יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה ממדידת הסיכון על-פי המודלים הפנימיים שמפעיל הבנק, כמפורט בהמשך פרק זה.

טבלה 22: יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2020	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2020	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2021	
161%	137%	178%	יחס כיסוי הנזילות ¹
100%	100%	100%	יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

1. מחושב על בסיס ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון המדווח.

גילויים נוספים בגין יחס כיסוי הנזילות (LIQA)

טבלה 23: יחס כיסוי נזילות – גילויים נוספים (LIQA)

גילוי על פי נדבך 3

ליום 31 בדצמבר 2020		ליום 31 במרס 2020		ליום 31 במרס 2021		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ²	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ¹	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ²	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ¹	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ²	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ¹	
מיליוני ש"ח						
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה						סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
15,328	15,423	10,980	11,072	17,723	17,800	תזרימי מזומנים יוצאים
						פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
				246	4,913	פיקדונות יציבים
245	4,892	212	4,248	1,177	10,970	פיקדונות פחות יציבים
1,164	10,889	1,079	9,766	110	3,677	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין (221)
114	3,787	134	4,483			מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
-	-	-	-	-	-	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
7,398	13,070	5,946	10,184	7,648	13,293	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
1	1	102	102	99	99	חובות לא מובטחים
-	20	-	-	-	8	מימון סיטונאי מובטח
						דרישות נזילות נוספות, מזה:
2,674	2,674	2,375	2,375	2,489	2,489	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	-	-	-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
764	7,044	896	7,031	785	6,914	קווי אשראי ונזילות
382	382	599	599	476	476	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
110	5,168	127	6,167	109	4,918	מחויבויות מימון מותנות אחרות
<u>12,852</u>	<u>47,927</u>	<u>11,470</u>	<u>44,955</u>	<u>13,139</u>	<u>47,757</u>	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
						תזרימי מזומנים נכנסים
-	-	-	-	-	-	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
986	1,096	1,201	1,321	1,054	1,177	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
2,348	2,822	2,248	2,883	2,152	2,505	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
3,334	3,918	3,449	4,204	3,206	3,682	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם ³		סך ערך מתואם ³		סך ערך מתואם ³		
15,328		10,980		17,723		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA) A
9,518		8,021		9,933		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו B
161%		137%		178%		יחס כיסוי נזילות (%) A/B

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

תנודות ביחס כיסוי הנזילות נובעות בעיקרן משינויים בהיקף התזרים היוצא ומשינויים בהיקף כרית הנזילות. בטווח הקצר התזרים היוצא מושפע בעיקרו מהיקף ותמהיל הפיקדונות. היחס מאופיין בעיקרו במחזוריות חודשית בהתאם לפעילות העיסוקית של הלקוחות – בעיקר משכורות, מע"מ ותשלומים בכרטיסי אשראי. תנודתיות בתזרים הנכנס נובעת בעיקרה מפעילות בנגזרי מט"ח. בטווח הארוך מושפע היחס ממבנה המאזן של הבנק בהתאם לשינויים במבנה המקורות והשימושים.

לאור התפתחות משבר הקורונה זליגתו לשוק הריאלי החליט דירקטוריון הבנק בחודש מרס 2020 להגדיל את רזרבת הנזילות של הבנק והעלה את התיאבון והסיבולת של יחס כיסוי הנזילות הכולל (LCR) מ-120% ו-115% ל-130% ו-120% בהתאמה.

מבצע החיסונים נגד הקורונה, אשר החל בסוף הרבעון הרביעי, ובעקבותיו חזרה לפעילות כמעט מלאה של המשק, עשוי להביא להיפוך המגמות שנצפו במהלך משבר הקורונה. הבנק ממשיך לעקוב אחר התפתחות המגמות בשווקים ובקרב הלקוחות. וככל שאלו יצביעו על שינוי בתחזיות ובצרכי הלקוחות יפעל בהתאם.

התפתחויות מהותיות בחשיפת התאגיד הבנקאי לסיכונים נזילות

בעקבות התפשטות נגיף הקורונה נצפה מימוש ני"ע מאסיבי על ידי הציבור ברבעון הראשון של 2020, אשר השפיע חיונית על יחס הנזילות והעלה את כרית הנזילות. עקב חוסר הוודאות וסביבת הריבית הנמוכה נצפו עודפי נזילות אצל הלקוחות הסיטונאים והפיננסיים לאורך כל שנת 2020 וברבעון הראשון של 2021 כאשר עודף הנזילות הגבוה ביותר נצפה ברבעון הראשון 2021.

היחס ב-31 במרס 2021 עמד על 189%, כולל סך 500 מיליון ש"ח שהתקבל מבנק מזרחי טפחות ב-30 בדצמבר 2020 באמצעות הנפקת הון רובד 1 שביצע בנק אגוד לבנק מזרחי טפחות, לצורך שימוש עתידי. בניכוי הסכום הנ"ל היחס עמד על 184%. זה לעומת 177% ב-31 בדצמבר 2020, 152% ב-31 במרס 2020 ו-130% ב-31 בדצמבר 2019.

נוכח עודף הנזילות, עלתה כרית הנזילות בשנת 2020 בכ-5.9 מיליארד ש"ח, מכ-11 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2019 ל-16.9 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2020. ב-31 במרס 2021 עלתה כרית הנזילות ל-18.7 מיליארד ש"ח.

השינוי ביחס ה-LCR מה-31.12.2020 נבע בעיקר מגידול של כ-0.3 מיליארד ש"ח ביתרות קמעונאים, כ-0.4 מיליארד ש"ח הפקדות פיננסיים וסיטונאים לתקופה ארוכה מ-30 ימים, קיטון של כ-0.6 מיליארד ש"ח באשראים וקיטון של כ-0.2 מיליארד ש"ח בתזרים היוצא הצפוי בגין מסגרות לא מנוצלות. גידול של כ-0.7 מיליארד ש"ח ביתרות פיננסיים קצרות טווח מיתן את העלייה ביחס.

למעלה מ-99% מסה"כ כרית הנזילות לאורך זמן מורכב מנכסי רמה 1 – רזרבות בבנק ישראל בניכוי חובת הנזילות, אג"ח ממשלת ישראל ואג"ח ריבנויות עם משקל סיכון 0%.

השינויים העיקריים בהרכב כרית הנזילות מיום ה-31 בדצמבר 2020 ליום ה-31 במרץ 2021: הרזרבות בבנק ישראל בניכוי חובת הנזילות עלו בכ-2.8 מיליארד ש"ח מ-9.6 מיליארד ש"ח ל-12.4 מיליארד ש"ח. קיטון של כ-1 מיליארד ש"ח בשווי אג"ח ממשלת ישראל בעקבות מימושים.

ניהול הסיכונים התפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון משפטי וסיכונים ציבוריים, אך אינו כולל סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין.

ניהול הסיכון התפעולי בבנק מיושם בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 350 וכן על פי הוראות רלוונטיות בנושאים של סיכון משפטי, סיכונים ציבוריים, ניהול סיכון טכנולוגיות המידע, מחשוב ענן, סיכון הסייבר ואבטחת מידע, בנקאות בתקשורת והמשכיות עסקית. נושאים אלה מעוגנים במסמכי מדיניות יעודיים ופרטניים. הנהלות היחידות העסקיות הן אלו הנושאות באחריות לזיהוי וניהול הסיכונים בפעילות העסקית. אגף בקורות וניהול סיכונים מהווה קו הגנה שני לסיכון התפעולי.

לאור תהליך מיזוג הבנק למזרחי טפחות עובו תהליכי הבקרה באגפי הבנק בשלושת קווי ההגנה, שעיקרן התמודדות עם הסיכונים המתפתחים לתקופה בכלל, וסיכונים מעילות והונאות בפרט.

מפת סיכונים מימוש המיזוג וצעדי הפחתת הסיכונים נדונים בהנהלה ובדירקטוריון הבנק. הבנק מתמקד בהסבת פעילות הלקוחות לבנק מזרחי טפחות על פי תכנית עבודה ולוחות הזמנים המוגדרים. במסגרת זו, ממופים סיכונים ותכניות הפחתה לצמצום סיכונים ההסבה. הסיכונים וההמלצות להפחתתן נדונים במסגרת ישיבות הנהלה והדירקטוריון בתדירות תקופתית.

במסגרת ההסכם למכירת תיק היהלומים הוסכם כי בתקופת מעבר של שנה ממועד השלמת ההסכם הבנק יעשה שימוש עבור הרוכש במערכת המחשוב של הבנק המשמשת לפעילות היהלומים, וכן יעניק הבנק לרוכש זכות שימוש בשרת הנדרש להפעלת מערכת המחשוב של אגוד בתחום היהלומים, כך שהשירותים הבנקאיים הנדרשים לתפעול הפעילות ותהליכי העבודה התומכים בפעילות יבוצעו בתקופה זו באמצעות הבנק. כן, נקבעה בהסכם שורה של הסכמות לתקופת המעבר המתייחסות בין היתר, למתן גישה למידע לרוכש ותפעול בטוחות משותפות. הסדרים אלה טומנים בחובם סיכונים תפעוליים. לפרוט בדבר מכירת תיק היהלומים ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021.

לאור מיזוג הבנק גובשו תכניות לעיבוי בקורות באגפים השונים ולרוחב שלוש קווי ההגנה, שעיקרן התמודדות עם הסיכונים המתפתחים לתקופה בכלל, וסיכונים מעילות והונאות בפרט. עיקרי התכנית מיושמים בשוטף.

משבר הקורונה: החל מחודש מרץ 2021, בעקבות הירידה בתחלואה ועדכון הנחיות משרד הבריאות, בוטלה העבודה בקפסולות ובגישה מרחוק והבנק חזר לפעול בשגרה ובהתאם לכללי התו הירוק.

לפרטים נוספים בעניין עקרונות לניהול הסיכון התפעולי בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

מערכות המידע והמחשוב של הבנק

הפעילות בבנק נשענת במידה רבה על מערכות מידע ומחשוב המותאמות לצרכיו. פעילות טכנולוגיית המידע מאופיינת, בין היתר, בתהליכים חוצי ארגון, תוך השפעה משמעותית על התנהלות הבנק. פעילות המחשוב מתבססת על מדיניות ניהול טכנולוגיית המידע של הבנק, הנגזרת, בין היתר מהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 357 ומאושרת מידי שנה על ידי דירקטוריון הבנק. הבנק מקפיד לשמור על איכותן של המערכות ועל תפקודן התקין, ומשקיע משאבים רבים בפיתוח והתאמה של מערכות המידע והמחשוב (תוכנה, חומרה, תקשורת וכדומה), לשימוש ושימוש לקוחותיו, כמו גם בניהול של מערך אבטחת מידע הולם, היערכות לשעת חירום והמשכיות עסקית.

במסגרת משבר הקורונה, הבנק נערך לרציפות תפקודית, בכלל זאת חיבור מאסיבי של עובדים מרחוק תוך תגבור תווק התקשורת, הקמת תשתית לקיום ועידות קול וחזי, פיצול מוקדים, ועוד. כאמור לעיל, בעקבות הירידה בתחלואה ועדכון הנחיות משרד הבריאות, בוטלה העבודה בגישה מרחוק.

לבנק התקשרות מהותית רבת שנים עם לאומי בהתאם להסכם שנחתם ביום 2 בספטמבר 2001 והוארך מעת לעת, בנוגע למתן שירותי מחשוב ותפעול לחלק ניכר ממערכות הליבה הבנקאיות בשיטה של מיקור חוץ, שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016 (והוארכה כמפורט להלן). ממועד זה החלה תקופה של שלוש שנים המוגדרת כ"פרויקט סיום ההתקשרות" וזו הוארכה ביום 29 במרס, 2018 בהתאם להצעת לאומי עד ליום 30 ביוני, 2021 ("תקופת הפרדות"). בהתאם לאישור דירקטוריון הבנק מיום 12 במאי 2020, התקשר הבנק עם לאומי בתוספת להסכם. בהתאם לתוספת זו נקבעו בין הצדדים, בין היתר, ההסכמות הבאות:

תוקפו של ההסכם הוארך עד ליום 31 בדצמבר 2022 ותוספת זו תחול רטרואקטיבית החל מיום 1 בינואר 2020. ככל שלא יתקיים מיזוג של הבנק עם בנק מזרחי טפחות בע"מ עד ליום 31 בדצמבר 2020, תינתן לבנק האופציה להאריך את תוקפה של התוספת בשנה נוספת עד ליום 31 בדצמבר 2023. הכל בכפוף לקיומם של התנאים למימוש האופציות כפי שנקבעו בין הצדדים במסגרת התוספת.

לבנק לא תהיה זכות להפסיק את ההתקשרות לפני מועד תום תוקף התוספת. ביום 26 במאי 2020 התקבלה חוות דעת מעודכנת ביחס לתחולת פטור רשות דיני התחרות למיזמים משותפים, העומדת בכללי ה self-assessment המאשרת כי אין מניעה להמשך מתן השירותים על ידי לאומי לפי התוספת. זאת לאחר שרשות התחרות אישרה לב"כ הבנק כי היא אינה מבקשת כי התוספת תוגש לאישורה, וכי הצדדים רשאים לבצע בדיקה עצמית של התוספת ומידת התאמתה לדיני התחרות. בכך התקיים התנאי המתלה לתוקף התוספת כפי שנקבע בין הצדדים. בשים לב לתקופת ההסכם עם לאומי כאמור לעיל, הבנק נערך להתנתקות סדורה בתום תקופת ההסכם, וזאת במסגרת ההיערכות למיזוג. בנוסף לשירותי מחשוב בנק לאומי, הבנק מפעיל מערכות מחשוב עצמאיות שפותחו על ידו ו/או באמצעות בתי תוכנה (ראה להלן רשימת ספקים עיקריים ותלות בספקים).

על רקע הפקת לקחים מכשלים ותקלות שאירעו במערכת הבנקאית, הנחה המפקח על הבנקים את הבנקים לנקוט בצעדים שיצמצמו את פוטנציאל התממשות הסיכונים הנובעים מכשלים במערך טכנולוגיית המידע. כמו כן, הנחה המפקח על הבנקים את הבנקים לבחון מחדש תהליכים של ניהול שינויים וניהול תקלות, על מנת לחזק את התהליכים ולשפרם. הבנק נערך ופועל באופן שוטף על פי הנחיות אלו. עם זאת, למרות המשאבים שמשקיע הבנק בתחום זה, כיוון שמדובר במערכות מורכבות, לא ניתן למנוע לחלוטין את התממשות הסיכונים הנובעים מקיום תקלות בהן.

ניהול סיכון סייבר ואבטחת מידע

סיכון סייבר מוגדר כסיכון להתממשות אירוע סייבר שהינו אירוע אשר במהלכו מתרחשת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי או מטעם גורמים חיצוניים או פנימיים לבנק. ניהול סיכון הסייבר בבנק מיושם בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 361 – ניהול הגנת סייבר וכן על פי הוראות רלוונטיות. בנושאי ניהול טכנולוגיית המידע וניהול סיכון תפעולי ונהלים רלוונטיים נוספים. נושאים אלה מעוגנים במסמכי מדיניות יעודים ופרטניים. הבנק התווה מדיניות אסטרטגיית הגנת סייבר המגדירה את הכיוונים האסטרטגיים הדרושים על מנת לחזק את כלל מערך ההגנה.

מערך הגנת הסייבר של הבנק מתבסס על המרכיבים הבאים:

- מיפוי וניהול סיכונים סייבר באופן רציף ומתמשך;
- הערכת בשלות בקורות הגנת הסייבר;
- ביצוע סקרים להערכת סיכונים סייבר בשרשרת האספקה;
- פיתוח, התקנה ותחזוקה של מגוון כלים ממוכנים לאבטחת מערך המחשוב והנתונים של הבנק, באמצעות כלים לניתוח, בקרה ואיתור אירועים חריגים בתחום אבטחת המידע;
- הגברת והטמעת המודעות לאימוני סייבר בבנק באמצעות הדרכות לעובדים;
- ביצוע תהליך רציף לטיפול הדרגתי בליקויים וביצוע סקרי סייבר;
- בחינה תקופתית של עמידות מערכות המידע של הבנק במתקפות קיברנטיות מסוגים שונים ועדכון מערכי ההגנה על פי הצורך. בחינה זו כוללת סקרי חוסן, תרגילים והתייעצות מקצועית להבטחת קדימות טכנולוגית;
- סיכונים סייבר מטופלים במסגרת פוליסות הביטוח השונות בהן התקשר הבנק, לרבות פוליסה יעודית לסיכון סייבר במסגרת הפוליסה הקבוצתית של חברת האם, בנק מזרחי טפחות בע"מ;
- הפעלת מרכז תפעול אבטחת מידע (מתא"מ) אשר מנטר באופן שוטף את מערכות המחשב לצורך זיהוי ומתן מענה מהיר לאירוע סייבר וכן קבלת שירותי ניטור מלאומי עבור מערכות המיחשוב המופעלות על ידם. פעילות זו מהווה נדבך משמעותי במוכנות להתמודדות עם התקפות סייבר.

השלכות שליליות פוטנציאליות מהן עלול לסבול הבנק כפועל יוצא של התקפות סייבר כוללות בין היתר: גניבת נכסים פיננסיים, פגיעה בקניין רוחני או במידע רגיש אחר של הבנק, של לקוחותיו או של שותפיו העסקיים; שיבוש הפעילות של הבנק; עלויות שיקום; עלויות מוגדלות בגין הגנה ואבטחת מידע; אובדן הכנסות בשל שימוש לא מורשה במידע קנייני או בשל כישלון בשימור או בגיוס לקוחות בעקבות התקפות סייבר; תביעות משפטיות; פגיעה במוניטין וכיוצא בזה.

התפשטות נגיף הקורונה, צעדי ההתגוננות הננקטים והמשבר הכלכלי עולמי הנגרם מכך הובילו בין היתר גם להתגברות כלל עולמית של סיכון הסייבר. ואכן בעולם נצפית התגברות אירועי תקיפה והונאה המנצלים את משבר הקורונה, ובפרט בגין המגמות הבאות: העלייה בהיקף העבודה מרחוק, אשר מרחיבה את מעטפת התקיפה הפוטנציאלית ועליה במגמת ניסיונות דיג הלקוחות. עקב הירידה בתחלואה ועדכון הנחיות משרד הבריאות, בוטלה, ככלל, העבודה בקפסולות ובגישה מרחוק. הבנק בחן את התגברות סיכונים סייבר, ונקט בשורה של צעדים לחיזוק ההגנה.

ניהול סיכוני סייבר בשרשרת האספקה: ניהול סיכון שרשרת האספקה מבוצע בבנק באופן שוטף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 363. בעקבות התפשטות נגיף הקורונה נעשתה פנייה לספקים המהותיים תוך פירוט ההתגברות של סיכוני הסייבר בעת הזו, במטרה לוודא את היערכותם ומוכנותם לצמצום הסיכון לפגיעה בשירותים המסופקים לבנק.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" וביאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 במרס 2021.

המשכיות עסקית – היערכות למצבי חרום

אירועים מסוגים שונים עלולים לפגוע ו/או להשבית פעילויות מהותיות של הבנק ולקוחותיו, לפגוע בהמשכיות עסקיו, לחשוף את הבנק לסיכונים שונים ולגרום לבנק ו/או ללקוחותיו נזקים משמעותיים.

לבנק תכניות המשכיות עסקית בחירום, המפרטות את אופן הפעלת השירותים בחירום ואת המשאבים הנדרשים בעת אירוע מסוג המשכיות עסקית, וזאת על-מנת לחזור ביעילות ובלוחות זמנים קצרים לשגרת עבודה, כולל ניהול תקין של נכסי טכנולוגיית המידע אשר תומכים בתהליכים בעלי השפעה מהותית על התנהלות עסקי הבנק. תכניות אלו מבטיחות את יכולתו של הבנק להמשיך בפעילות שוטפת ולצמצם הפסדים במקרה של התממשות תרחיש המשכיות עסקית, פנימי או חיצוני, בהתאם למדיניות המשכיות עסקית בחירום.

על מנת להטמיע את תכנית ההמשכיות העסקית ולתקף אותה באופן שוטף, מקיים הבנק תכנית תרגול רב שנתית למערך החרום הכולל את היחידות העסקיות ומערכות המחשב. כמו כן הבנק נערך מול ספקים התומכים בשירותים ותהליכים חיוניים לצורך הבטחת שרידות השירותים המתקבלים מהם בעיתות חירום. ראשת אגף משאבים נקבעה כאחראית לפעילות בחרום ובמסגרת זו עומדת בראש צוות ניהול משבר, הכולל חברי הנהלת הבנק. ניהול ההמשכיות העסקית, היערכות החירום והקשר מול גורמי הרגולציה השונים מבוצעים במסגרת יחידה יעודית במערך תכנון וארגון באגף משאבים. לבנק אסטרטגיה לניהול המשכיות עסקית אשר מגדירה את הקווים המנחים האופרטיביים למימוש מדיניות ההמשכיות העסקית בעת חרום. אסטרטגיה זו מבוססת על דרישות העמידה ביעדי רמות שירות, כפי שהוגדרו בהוראת ניהול בנקאי תקין 355, ובהתאמה לניתוח ההשלכות העסקיות ולזמני יעדי ההתאוששות בפרמטרים של זמן והיקף, שהוגדרו בתהליך ה-BIA (Business Impact Analysis).

בנוסף, מוגדרת שרשרת הניהול של הבנק בחרום וכן תפישת ההפעלה וקווים מנחים לפעולת יחידות הבנק בחרום, המביאה בחשבון את כלל השירותים הבנקאיים תוך ניתוח התנהגות משתני סביבה כדוגמת עובדים, לקוחות, רשויות, תשתיות לאומיות וכדומה, בהתייחס לתרחישים שונים, פנימיים וחיצוניים. במסגרת זו תועדפו השירותים הבנקאיים ונקבעו יעדי התאוששות בפרמטרים של זמן והיקף.

הבנק מוסמך לתקן המשכיות עסקית ISO 22301 על ידי מכון התקנים ועובר מבדק הסמכה מידי שנה. כל סניפי הגרעין וסניפים נוספים מוגנים והותאמו לעבודה בעיתות חרום. הבנק מפעיל אתר גיבוי לחדר המחשב המרכזי בתא שטח המרוחק ממנו וכן אתר המיועד לשימוש מטה הבנק בעת חירום. המתקן עומד בסטנדרטים מתקדמים לרבות אמצעי מיגון הנדרשים בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 355.

סיכון ציות

סיכון ציות מוגדר כסיכון שתאגיד יסבול מסנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית להוראות חוק, רגולציה, נהלים פנימיים וקודים אתיים. ניהול סיכונים הציות מיושם בהתאם להוראת הדין החל על הבנק, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין 308 - ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי. לפרטים נוספים בעניין ניהול סיכון הציות בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הינו סיכון להפסד כתוצאה מהיעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם והוא כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או לצעדי עונשין (Fines Penalties) כתוצאה מפעילות פיקוחית (Punitive Damages), כמו גם מהסדרים פרטניים. האגף ליעוץ משפטי וציות של הבנק אחראי לניהול הסיכון המשפטי בבנק והוא מעניק תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות הבנק וקבוצתו, והיעוצת המשפטית הראשית משמשת כמנהלת הסיכון המשפטי של הבנק. בעקבות משבר הקורונה שהחל במהלך חודש מרס 2020, ייתכן ותהיה השלכה בעתיד על ניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק, וזאת בשל שינויים רבים והתאמות בתהליכים שבוצעו על ידי הבנק במהלך תקופה זו מול לקוחות הבנק בנושאים שונים, הכל כפי שהתחייב מתנאי הפעילות ומההוראות הרגולטוריות בתקופת המשבר. תהליך המיזוג, הכולל הסבת חשבונות לקוחות, מעלה את רמת הסיכון המשפטי. לפירוט ראה טבלה הערכת גורמי הסיכון בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום ה-31 במרס 2021. לפרטים נוספים בעניין ניהול הסיכון המשפטי בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

סיכון מוניטין

מוניטין הוא אוסף של תפיסות, דעות ואמונות של מחזיקי העניין לגבי התאגיד, בהתבסס על ניסיונם וציפיותיהם. סיכון מוניטין הוא הסיכון לרווחי התאגיד, ליציבותו או ליכולתו להשיג את יעדיו, כתוצאה מפגיעה במוניטין העשוי לנבוע מהתנהלות התאגיד, מצבו הפיננסי או פרסום שלילי (אמיתי או כוזב) ועלול לבוא לידי ביטוי בתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עשויה להשפיע לרעה על אמון הציבור בבנק ועל יכולתו של הבנק לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון (כגון באמצעות שווקים בין-בנקאיים או שוקי איגוח). סיכון המוניטין מאופיין ברב ממדיות ומשקף את תפיסתם של משתתפים אחרים בשוק. יתרה מכך, הפוטנציאל להתממשות מתקיים בכל רחבי הארגון ובמהותו הוא פונקציה של הלימות תהליכי ניהול הסיכונים הפנימיים של הבנק, כמו גם של האופן והיעילות של תגובות ההנהלה להשפעות חיצוניות. לפרטים נוספים בעניין ניהול סיכון המוניטין בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020. בחודש ספטמבר 2020 הושלמה הצעת הרכש ובנק אגוד הפך להיות חברת בת בבעלות מלאה של בנק מזרחי טפחות. המיזוג צפוי להימשך תקופה ארוכה וככלל בחודשים הקרובים לא צפוי שינוי מהותי באופן בו מתנהלים חשבונות לקוחות הבנק. הבנק עוקב אחר סיכונים נטישה של לקוחות ופועל לשימור לקוחות. נכון לעכשיו, הבנק אינו מזהה התממשות סיכון מוניטין בעקבות השלמת עסקת הרכישה. הבנק ימשיך לבחון ולעקוב אחר השלכות המיזוג עם בנק מזרחי טפחות האפשריות על סיכון המוניטין. משבר הקורונה משפיע על התנהלות המשק ועל פעילות המערכת הבנקאית כולה. בשלב זה, לא מוערכת התממשות של סיכון מוניטין לבנק כתוצאה מן המשבר.

סיכון אסטרטגי

הסיכון האסטרטגי הינו סיכון נוכחי או עתידי לרווחי הבנק, להון, למוניטין או למעמד הבנק, אשר עלול לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום לא נאות של החלטות או מהיעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה נוצר ממידת התאימות של המטרות האסטרטגיות שהציב הבנק, ליכולותיו ולסביבה הכלכלית בה הוא פועל, מישימות תכניות העבודה והיעדים שהוגדרו לצורך השגתן, מהמשאבים שהוגדרו לצורך העמידה בתכניות ומאיכות היישום של מרכיבי התכניות. חברי הנהלת הבנק אחראים לניהול הסיכון, כל אחד בתחומו. לפרטים נוספים בעניין ניהול הסיכון האסטרטגי בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

עקב המיזוג הצפוי עם בנק מזרחי טפחות, התכנית האסטרטגית לשנים 2017-2021 חדלה להיות רלבנטית. התכנית האסטרטגית העדכנית של הבנק משתלבת בתכנית האסטרטגית של הקבוצה ועיקרה ביצוע הליך המיזוג למזרחי טפחות תוך שימור הפעילות העסקית, הלקוחות וההון האנושי וטיפול בהעברת הלקוחות הקמעונאיים, המסחריים והעסקיים לבנק מזרחי טפחות באופן סדור. במסגרת תהליכי המיזוג יישום תכנית העבודה של הבנק בשנת 2020 הושפע ממשבר הקורונה וכן מהשלכות החלטת בית הדין לתחרות לקבל את הערעור על החלטת רשות התחרות ולאפשר את המיזוג. לאור זאת, הבנק נקט בשורה של צעדי התאמה ובהם מיקוד בשימור לקוחות, הגברת הבקורות, היערכות ליישום הוראות רגולטוריות – בין השאר כאלו הנובעות ממשבר הקורונה ומענה בזמן אמת לאירועים השונים.

עקב רכישת הבנק על-ידי בנק מזרחי טפחות, הוסרה אי הוודאות לגבי עתידו של הבנק והסיכון האסטרטגי של הבנק פחת. הבנק נערך לפעול בהתאם לתכניות העבודה שגובשו בהתייחס לתהליך המיזוג. בהתאם לכך, הופחתה רמת הסיכון האסטרטגי במהלך שנת 2020.

יצוין כי רמת הסיכון האסטרטגי הנוכחית מגלמת, בין היתר, את הסיכון בגין המשך הפעילות העסקית התקינה של הבנק עד להשלמת תהליך המיזוג במלואו. הבנק פועל לחיזוק תהליכי בקרה והמשכיות עסקית של הבנק. כמו כן, הבנק נערך ליישום התהליכים הנדרשים לצורך המיזוג עם בנק מזרחי טפחות ובהם העברת הלקוחות בתהליך מסודר.

ביום ה-12 במאי 2020 דירקטוריון הבנק החליט שלא להמשיך בפרויקט החלפת מערכות המחשוב של הבנק שנבחן על ידו ולאשר התקשרות הבנק עם לאומי בעניין תוספת להסכם המחשוב והתפעול שנחתם בין הצדדים ביום ה-2 בספטמבר 2001, ואשר הוארך על ידם לתקופות נוספות. בהתאם לתוספת זו נקבעו בין הצדדים, בין היתר, כי תוקפו של ההסכם הוארך עד ליום ה-31 בדצמבר 2022 ותוספת זו תחול רטרואקטיבית החל מיום ה-1 בינואר 2020. נוכח הארכת הסכם המחשוב עם בנק לאומי, אי הוודאות שהיתה כרוכה במציאת פתרון להמשך קבלת שירותי מחשוב מלאומי – הוסרה.

לפירוט נוסף בהקשר זה, ראה סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" וכן ראה ביאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020.

סיכון סביבתי

סיכון סביבתי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. בנקים עשויים להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותם וסיכונים אלו עלולים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כמו: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון הנזילות). תיתכן גם חשיפה לסיכון מוניטין כתוצאה מהאפשרות שייחוס לבנק קשר לגורם היוצר מפגע סביבתי.

לפרטים נוספים בעניין ניהול הסיכון הסביבתי בבנק, ראה דוח מפורט על הסיכונים לשנת 2020.

בשנים האחרונות הולכת וגוברת המודעות בעולם ובארץ לפוטנציאל חשיפתם של מוסדות פיננסיים לסיכון הנובע ממפגעים סביבתיים לרבות סיכונים האקלים ומאי קיום הוראות הנוגעות לאיכות הסביבה וכי התממשות הסיכונים הסביבתיים עלולים לערער את יציבות הבנקים והמערכת הפיננסית, ובמקרה קיצון לגרום להדבקה גלובאלית. לפיכך, הן בחודש דצמבר 2020 והן בחודש פברואר 2021 פרסם המפקח על הבנקים ומערכת הפיננסית, ובמקרה קיצון לעניין הסיכונים הסביבתיים בתאגידים בנקאיים ועל פיהם על התאגיד הבנקאי לפעול להטמעת ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים, לרבות באמצעות גיבוש תיאבון לסיכון סביבתי, מדיניות אשראי, השקעות ועוד. כמו כן, הבנק מתבקש לעקוב אחרי ההמלצות וההנחיות שפרסמו ומפרסמים גופים בינלאומיים מובילים בנושא והכוללים, בין היתר, התייחסות לציפיות הפיקוחיות בנושא ניהול הסיכון והגילוי. הבנק מכיר בכך שזיהוי והערכת הסיכון הסביבתי הינם חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים להם חשוף הבנק.

האחריות לניהול החשיפה לסיכונים סביבתיים בהיבטי אשראי בבנק הינה של ראש אגף עסקים / ראש אגף קמעונאות ונכסי לקוחות, בהתאם לגורם המטפל בלווה הפרטני. ההיבטים של הסיכונים הסביבתיים הכרוכים בתפעול הבנק הינם באחריות אגף משאבים.

אילן ישעיהו
מנהל סיכונים ראשי

שבי שמר
מנהלת כללית

משה לארי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 13 במאי, 2021